

Lagrådsremiss

Ökad kontroll av vapen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 26 januari 2006

Thomas Bodström

Charlotte von Essen
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att det i polislagen (1984:387) införs en bestämmelse som ger polisen viss rätt att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon.

I remissen föreslås också att möjligheten enligt vapenlagen (1996:67) för enskilda att få skrota vapen tas bort och att vapen som skall skrotas alltid skall lämnas till en polismyndighet. Avsikten är att Statens kriminaltekniska laboratorium skall få ensamrätt att skrota vapnen.

Det föreslås vidare att reglerna för korttidsutlåning av vapen skärps på så sätt att det införs ett krav på att den som lånar vapen för självständigt handhavande skall ha ett särskilt vapenlånebevis. Därutöver föreslås vissa förtydliganden i reglerna om utlåning.

Lagrådsremissen innehåller också ett förslag om att en läkare skall vara skyldig att anmäla till polisen om en patient av medicinska skäl bedöms vara olämplig att inneha vapen. Vidare föreslås att polisen skall underrätta Försvarsmakten när myndigheten får kännedom om någon omständighet som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha vapen.

I lagrådsremissen föreslås vidare att vapeninnehavare med permanent innehavstillstånd för jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk meddelat av behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge skall ha rätt att utan särskilt tillstånd medföra dessa vapen med ammunition vid resa genom Sverige i anslutning till jakt eller tävling i något av de andra länderna. Det nuvarande kravet på införseltillstånd i dessa fall slopas alltså.

Remissen innehåller också ett förslag om att sekretess inte längre skall gälla för uppgifter i vapenregister om namn och adress på vapenhandlare och andra näringsidkare som har rätt att ta emot vapen för översyn och reparation och för uppgifter om vilka vapen deras tillstånd avser.

Därutöver föreslås ett antal mindre förändringar.
Författningarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	6
2.2	Förslag till ändring i polislagen (1984:387).....	15
2.3	Förslag till ändring i sekretesslagen (1980:100).....	16
3	Ärendet och dess beredning.....	17
4	En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon	17
4.1	Bakgrund.....	17
4.2	Gällande rätt.....	18
4.2.1	Grundlagsskydd mot husrannsakan m.m.	18
4.2.2	Husrannsakan enligt rättegångsbalken	18
4.2.3	Husrannsakan enligt polislagen	19
4.2.4	Kroppsvisitation i brottsförebyggande syfte... ..	20
4.3	Behovet av en reform.....	21
4.4	Polisen skall få söka efter vapen i fordon i brottsförebyggande syfte.....	22
5	Skrotning av vapen	26
5.1	Gällande rätt.....	26
5.2	Behovet av en reform.....	27
5.3	Statens kriminaltekniska laboratorium får ensamrätt att skrota vapen	27
6	Skärpta regler om utlåning av vapen	30
6.1	Gällande rätt.....	30
6.2	Behovet av en reform.....	31
6.3	Reglerna om utlåning av vapen skärps och förtydligas	31
7	Utvidgad anmälningsskyldighet för läkare.....	36
7.1	Gällande rätt.....	36
7.2	Behovet av ändrade regler	37
7.3	Anmälningsskyldigheten för läkare utvidgas.....	38
8	Informationsskyldighet för polisen.....	40
8.1	Gällande rätt.....	40
8.2	Behovet av en underrättelseskyldighet	41
8.3	Underrättelse till Försvarsmakten i vissa fall.....	42
9	Förenklade transitregler inom Norden.....	43
9.1	Gällande rätt.....	43
9.2	Behovet av en reform.....	44
9.3	Slopat krav på införseltillstånd	44
10	Salutkanoner	45
10.1	Gällande rätt.....	45
10.2	Behovet av en reform.....	45
10.3	Vapenlagen görs tillämplig på vissa typer av salut kanoner.....	45
11	Harpunvapen.....	46

11.1	Gällande rätt.....	46
11.2	Behovet av en reform.....	46
11.3	Utvidgning av bemyndigandet avseende effektbegränsade vapen.....	47
12	Sekretess för uppgifter om vapenhandlare	47
12.1	Gällande rätt.....	47
12.2	Behovet av lättnader i sekretessen avseende vapenhandlare.....	48
12.3	Sekretessen för vapenregister begränsas.....	49
13	Övriga frågor	50
14	Ekonomiska konsekvenser	51
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	52
16	Författningskommentar	53
16.1	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	53
16.2	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	62
16.3	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)... ..	63
Bilaga 1	Lagförslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m.	64
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon.....	75
Bilaga 3	Lagförslaget i promemorian Transitregler rörande vapen gentemot Danmark, Finland och Norge	77
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	79

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i vapenlagen (1996:67),
2. lag om ändring i polislagen (1984:387),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67)

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 1, 13, 17 och 18 §§, 3 kap. 1 och 8 §§, 4 kap. 2–4 §§, 6 kap. 3 och 6 §§, 9 kap. 3 § samt 11 kap. 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 3 kap. 1 a §, 9 och 10 §§ samt 6 kap. 3 a och 7 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

- a) salutkanoner,
- b) skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,
- c) bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,
- d) andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och
- e) skjutordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

a) salutkanoner *som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner,*

2 kap.

1 §¹

Tillstånd krävs för att

- a) inneha skjutvapen eller ammunition,
- b) driva handel med skjutvapen,
- c) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn,
- d) *ta emot skjutvapen för skrotning, eller*
- e) föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige.

c) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, *eller*
d) föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige.

Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år, om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen och om det har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen

Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år, om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen och om det har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsade vapen).

¹ Senaste lydelse 2000:147.

pen (effektbegränsade vapen).

Tillstånd krävs inte heller om innehavaren har lånat vapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a § eller 7 §.

Tillstånd krävs inte heller för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

13 §²

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition till Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling i Sverige. Vapnen och ammunitionen får i ett sådant fall under högst tre månader från dagen för införandet innehas utan tillstånd i Sverige av den som har fört in egendomen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition

– vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,

– vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen och ammunition för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket b får utan tillstånd inneha vapnen och ammunitionen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

17 §³

Varje polismyndighet skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som tilldelats får

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen

² Senaste lydelse 2000:147.

³ Senaste lydelse 1999:74.

inte registreras.

Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över *hemvärnsmän*.

som *har* tilldelats får inte registreras.

Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över *personer som tillhör hemvärnets personal*.

18 §⁴

Rikspolisstyrelsen skall med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition samt personer som är *hemvärnsmän* och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för *översyn, reparation eller skrotning* (vapenhandlarregistret).

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person är *hemvärnsman*.

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition, *personer för vilka det har utfärdats vapenlånbevis* samt personer som *tillhör hemvärnets personal* och som av Försvarsmakten *har* tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för *översyn eller reparation* (vapenhandlarregistret).

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person *tillhör hemvärnets personal*.

3 kap.

1 §

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får under högst två veckor låna ut vapnet för samma ändamål som tillståndet avser.

Ett tillståndspliktigt skjutvapen får inte lånas ut till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapnet.

Trots första stycket får utlåning ske i de fall som anges i 1 a och 7§§.

1 a §

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma

⁴ Senaste lydelse 1999:74.

ändamål som utlånarens tillstånd avser,

2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och

3. låntagaren har ett vapenlånebevis enligt 9 §.

Vapenlånebevis krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

8 §⁵

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått *något* skjutvapen förklarat förverkat eller *tillståndet* till innehav av skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått *ett* skjutvapen förklarat förverkat eller *omhändertaget eller till den som har fått ett tillstånd* till innehav av skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

9 §

Vapenlånebevis får utfärdas för fysiska personer.

Vapenlånebevis får utfärdas endast

1. till den som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål,

2. om det skäligen kan antas att han eller hon inte kommer att

⁵ Senaste lydelse 2000:147.

missbruka sådana vapen som ansökan avser.

Polismyndigheten prövar frågor om vapenlånebevis.

10 §

Den som har ett vapenlånebevis får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån utan särskilt tillstånd även inneha ammunition till vapnet.

4 kap.

2 §

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyringsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till polismyndigheten. *Den som gör anmälan skall bifoga tillståndsbeviset samt ett intyg från mottagaren att vapendelen har tagits emot för skrotning.*

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyringsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till polismyndigheten.

3 §⁶

För reparation, översyn eller skrotning får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

4 §

Den som lämnar ett vapen för skrotning skall senast inom en månad anmäla detta till polismyndigheten. Den som gör anmälan skall bifoga tillståndsbeviset samt

Skjutvapen som skall skrotas skall lämnas till en polismyndighet. Den som lämnar ett vapen för skrotning skall bifoga tillståndsbeviset.

⁶ Senaste lydelse 2000:147.

ett intyg från mottagaren att vapnet tagits emot för skrotning.

6 kap.

3 §⁷

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen skall återkallas av polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för *reparation, översyn eller skrotning*.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för *reparation eller översyn*.

3 a §

Ett vapenlånebevis skall återkallas av polismyndigheten om

- a) innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,
- b) förutsättningar för beviset inte längre föreligger, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla beviset.

6 §⁸

Om den som vårdas för psykisk störning bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen, skall den läkare som är ansvarig för den psykiatriska vården omedelbart anmäla förhållandet till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte innehar tillstånd för skjutvapen.

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen, skall omedelbart anmäla detta till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte innehar tillstånd eller vapenlånebevis för skjutvapen.

7 §

Om en polismyndighet får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som

⁷ Senaste lydelse 2000:147.

⁸ Senaste lydelse 2000:147.

tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, skall myndigheten omedelbart underrätta Försvarmakten om dessa omständigheter.

9 kap.

3 §⁹

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § e genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförsel eller utlåning av skjutvapen, eller

b) underlåter att inom en månad på föreskrivet sätt anmäla till polismyndigheten att ett vapen lämnats till skrotning.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § e genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförsel eller utlåning av skjutvapen.

11 kap.

1 §¹⁰

Regeringen får meddela föreskrifter om att

a) denna lag eller vissa föreskrifter i lagen skall tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

b) anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde eller att vapnet skall vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte skall gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisväsendet,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) tillstånd skall krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte skall använda vapnet endast i Sverige, skall anmäla detta till polismyndigheten, och om att

⁹ Senaste lydelse 2000:147.

¹⁰ Senaste lydelse 2005:507.

f) denna lag inte skall gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige.

2 §¹¹

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd till innehav av skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt skall gälla vid sådan handel,

d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring, reparation *och skrotning* av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition,

f) de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land skall underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§,

k) vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, *och*

l) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition.

k) vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,

l) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition, *och*

m) förutsättningar för vapenlånebevis.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2. Den som vid ikraftträdandet innehar en salutkanon, som genom denna lag kommit att omfattas av tillståndskravet i 2 kap. 1 §, får inneha salutkanonen utan tillstånd till och med den 30 juni 2007. Om en ansökan om tillstånd görs innan dess, får salutkanonen innehas utan tillstånd till dess att beslutet i ansökningsärendet har vunnit laga kraft. För en salut-

¹¹ Senaste lydelse 2000:147.

kanon som får innehas utan tillstånd med stöd av denna punkt gäller äldre bestämmelser.

3. För vapen som har tagits emot för skrotning före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

2.2 Förslag till ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) skall införas en ny paragraf, 20 a §, av följande lydelse.

20 a §

En polisman får genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.3 Förslag till ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 5 kap. 5 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 §²

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Under samma förutsättning gäller sekretess hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,
2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och
3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretess enligt första stycket och andra stycket 1 gäller dock inte för uppgift i vapenregister om namn och adress på den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2000:597.

3 Ärendet och dess beredning

Rikspolisstyrelsen lämnar varje år rapporter till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet. Mot bakgrund av bl.a. de synpunkter Rikspolisstyrelsen framförde i sina rapporter för åren 2000–2002 har regeringen gett två utredare i uppdrag att utreda vissa frågor som rör lagstiftningen på området.

I november 2002 fick en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att utreda vissa frågor på den civila vapenlagstiftningens område (dnr Ju2002/8474/LED). Uppdraget redovisades i juni 2004 genom promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32). Den innehåller förslag till ändringar i vapenlagen. Förslagen syftar i första hand till att förhindra att skjutvapen hamnar på den illegala marknaden, men också till att motverka missbruk, olyckshändelser och brottslig verksamhet med hjälp av legala vapen. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En remissammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/5838/PO).

I december 2003 fick en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att utreda åtgärder för att förhindra spridning av illegala vapen m.m. (dnr Ju2003/10202/P). Uppdraget utvidgades därefter i februari 2004 (dnr Ju2004/1021/P). Uppdraget redovisades under 2004 bl.a. genom promemoriorna En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon (dnr Ju2004/5742/PO) och Transitregler rörande vapen gentemot Danmark, Finland och Norge (dnr Ju2004/5744/PO). Författningsförslagen i promemoriorna finns i *bilagorna 2 och 3*. Promemoriorna har remissbehandlats. Förteckningar över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissammanställningar finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/5742/PO och Ju2004/5744/PO).

I denna lagrådsremiss behandlar regeringen de tre nämnda promemoriorna.

4 En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon

4.1 Bakgrund

Såsom framgår av redovisningen i det följande är det i dag inte möjligt för polisen att söka efter vapen i fordon i brottsförebyggande syfte. Det har emellertid från polisiärt håll (Ju2003/6639/PO) framhållits att bilar i dag används i stor utsträckning för att förvara och flytta illegala vapen och att det därför bör införas en sådan möjlighet. Frågan har behandlats i promemorian En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon.

4.2 Gällande rätt

4.2.1 Grundlagsskydd mot husrannsakan m.m.

Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Enligt förarbetena förstås med husrannsakan i grundlagens mening varje av myndighet företagen undersökning av hus, rum eller slutet förvaringsställe oavsett syftet med undersökningen (prop. 1973:90 s. 246). Det skydd som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen kan begränsas endast genom lag och i övrigt i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 12 § regeringsformen. I det sistnämnda lagrummet anges bl.a. att en begränsning får göras endast för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och att den inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna gäller Europakonventionen som lag i Sverige. I detta sammanhang är framförallt artikel 8 i konventionen av intresse. Av den artikeln framgår dels att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens (punkten 1), dels att denna rättighet inte får inskränkas av offentlig myndighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter (punkten 2). Under denna artikel hänför sig skyddet för den personliga integriteten i de fall en kränkning av denna inte är så allvarlig att den omfattas av artikel 3 (som avser skydd mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling). Att få sitt fordon genomskänt i brottsförebyggande syfte torde falla in under artikel 8.

4.2.2 Husrannsakan enligt rättegångsbalken

Bestämmelser om husrannsakan finns i 28 kap. rättegångsbalken. Där regleras polisens befogenhet att företa husrannsakan i sin brottsspanande och brottsutredande verksamhet. I kapitlet finns bestämmelser som avser sökande efter ett föremål (s.k. reell husrannsakan) och sådana som avser sökande efter en person (s.k. personell husrannsakan). I det följande beskrivs reglerna om reell husrannsakan.

Om det förekommer anledning att anta att brott på vilket fängelse kan följa har förövats, får husrannsakan företas i hus, rum eller slutet förvaringsställe för att söka efter föremål som är underkastat beslag eller för att utröna en omständighet som kan ha betydelse för utredning om brottet (se 28 kap. 1 § första stycket). Den föreskrivna misstankegraden ”förekommer anledning” innebär att det skall finnas anledning till misstanke om att ett brott har begåtts för att husrannsakan skall få ske. Av bestämmelsen följer vidare att ett förfarande av det slag som anges i paragrafen inte kan komma till stånd för de i paragrafen angivna syftena om inte också förutsättningarna för att inleda förundersökning enligt 23 kap. 1 § rättegångsbalken är uppfyllda.

Husrannsakan får företas i hus, rum eller slutet förvaringsställe. Som slutet förvaringsställe bör enligt Processlagberedningen betraktas bl.a. en stängd bil. Huruvida bilen måste vara låst eller inte är något oklart och olika uppfattningar har framförts i litteraturen och i praxis. Enligt en uppfattning bör dock olåsta och låsta bilar behandlas på samma sätt (Fitger, Rättegångsbalken, del 2, s. 28:6).

Husrannsakan hos annan än den som skäligen kan misstänkas för ett brott får företas endast om brottet har förövats hos den personen eller om den misstänkte har gripits där eller det annars förekommer synnerlig anledning att genom rannsakingen föremål, som är underkastat beslag, skall anträffas eller annan utredning om brottet vinnas (28 kap. 1 § andra stycket). Denna regel är alltså strängare än bestämmelsen i första stycket. I 28 kap. 3 § finns ytterligare bestämmelser om husrannsakan i bl.a. sådana lokaler, inklusive fordon i omedelbar anslutning därtill, som brukar användas gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet.

I 28 kap. 3 a § finns en proportionalitetsregel som anger att husrannsakan får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse. Beslut om husrannsakan skall normalt meddelas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. En polisman får dock företa husrannsakan utan beslut från behörig befattningshavare om det är fara i dröjsmål och ändamålet med husrannsakan inte är delgivning (28 kap. 5 §). Vid husrannsakan får, om det behövs, rum eller förvaringsställe öppnas med våld. Olägenhet eller skada utöver vad som är oundgängligen nödvändigt får dock inte förorsakas (28 kap. 6 §).

4.2.3 Husrannsakan enligt polislagen

Ibland måste polisen kunna göra intrång i slutna utrymmen i andra situationer än de som regleras i rättegångsbalken, dvs. då det inte är fråga om brottsspanande och brottsutredande verksamhet. Det kan handla om att avvärja en fara som hotar eller att fullgöra en specialreglerad uppgift. I polislagen (1984:387) finns därför regler om polisens särskilda befogenheter att företa husrannsakan och liknande åtgärder. Liksom i rättegångsbalken finns bestämmelser om sökande efter föremål och om sökande efter person.

En bestämmelse som tar sikte bl.a. på föremål finns i 20 § första stycket polislagen. För att söka efter ett föremål som polisen med stöd av lag eller annan författning skall omhänderta, t.ex. ett skjutvapen som riskerar att missbrukas, får en polisman enligt denna regel bereda sig tillträde till ägarens eller innehavarens bostad eller till annat hus, rum eller ställe som tillhör eller disponeras av honom eller henne. Detsamma gäller i fråga om en lokal som är tillgänglig för allmänheten. Finns det synnerliga skäl att anta att föremålet finns hos någon annan, får polismannen bereda sig tillträde även dit.

En allmän förutsättning för att bestämmelsen i 20 § första stycket skall vara tillämplig är att det är ett bestämt föremål som polisen söker efter och som polisen har befogenhet att ta om hand. Letandet får alltså inte vara av mer allmän art. Åtgärden får vidtas utan föregående beslut av

polismyndigheten endast om det är fara i dröjsmål. Bestämmelserna i polislagen är inte tillämpliga i de fall som rättegångsbalken tar sikte på. Med uttrycket *annat ställe* avses detsamma som i 28 kap. 10 § rättegångsbalken, nämligen platser som inte är slutna i egentlig mening men som ändå inte är tillgängliga för allmänheten, t.ex. gårdsplaner, fabriksområden och byggnadsplatser (prop. 1983/84:111 s. 129).

Husrannsakan kan även företas med stöd av bestämmelsen i 23 § första stycket 1. Den ger en polisman rätt att under vissa förutsättningar bereda sig tillträde till ett hus, rum eller annat ställe för att söka efter sprängmedel, vapen eller något annat farligt föremål i syfte att avvärja eller bereda skydd mot vissa brott. En förutsättning är att det av särskilda skäl anses föreligga risk att något brott som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att förövas på en viss plats. En sådan åtgärd får enligt tredje stycket vidtas utan föregående beslut av polismyndigheten endast om fara är i dröjsmål.

4.2.4 Kroppsvisitation i brottsförebyggande syfte

Kroppsvisitation i samband med utredning av brott regleras i 28 kap. rättegångsbalken. Av särskilt intresse i detta sammanhang är dock bestämmelsen i 19 § andra stycket 1 polislagen som reglerar kroppsvisitation i brottsförebyggande syfte. Den bestämmelsen ger en polisman rätt att kroppsvisitera en person i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

För förverkande enligt 36 kap. 3 § brottsbalken krävs det inte att något brott har begåtts. Förverkande får beslutas bl.a. i fråga om föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning (36 kap. 3 § 2 brottsbalken). Kan ett föremål skäligen antas vara förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, får det tas i beslag enligt 27 kap. 14 a § rättegångsbalken.

I de fall förverkande kan ske såväl enligt någon specialstraffrättslig bestämmelse som enligt brottsbalken torde allmänt sett gälla att den specialstraffrättsliga bestämmelsen i första hand skall tillämpas. Enligt 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) kan ett vapen som innehåller olagligt förklaras förverkat. Vid tillkomsten av punkten 2 i 36 kap. 3 § brottsbalken framhöll dock departementschefen att den nya bestämmelsen formellt också omfattar skjutvapen (prop. 1982/83:24 s. 18).

När bestämmelsen i 19 § andra stycket 1 polislagen infördes framhölls de förebyggande effekterna, bl.a. att förutsättningar skapades för att utvidga kontrollen i situationer där risken typiskt sett är stor för att knivar och andra farliga föremål kan komma att användas vid våldsbrott. Avsikten vara att polisens befogenheter att företa kroppsvisitation skulle korrespondera med rätten att beslagta föremål. Det uttalades uttryckligen att rätten att kroppsvisitera även avsågs innefatta en rätt att undersöka låsta väskor eller på annat sätt slutna förvaringsutrymmen (prop. 1986/87:115 s. 6 f. och 21 f).

4.3 Behovet av en reform

För att utröna polisens behov av att få söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon i sådana situationer då det i dag är möjligt att kroppsvisitera någon enligt 19 § andra stycket 1 polislagen har utredaren låtit Rikskriminalpolisen och åtta polismyndigheter besvara en enkät. Dessa tillfrågades om de ansåg att det finns ett behov av en sådan reglering och ombads, om ett behov fanns, att uppskatta den närmare omfattningen av detta (dvs. ungefärligt antal fall per år där nya regler skulle behövas). Vidare ombads de att ange i vilka typer av situationer en ny möjlighet att eftersöka vapen skulle behövas.

Enligt enkätsvaren har det blivit allt vanligare att kriminellt belastade personer skaffar sig vapen. Vapen används för att ”ge skydd” och för att ”hämnas oförrätter” och används vid rån och andra tillgreppsbrott. Även grupper och personer som tidigare inte har använt vapen uppträder i dag beväpnade.

Enkätsvaren tyder också på att kriminella personer allt oftare använder fordon för att transportera och förvara vapen och andra farliga föremål. En förklaring till detta är enligt enkätsvaren att kriminella personer är medvetna om att polisen inte har lagstöd för att söka efter sådana föremål i bilar utan beslut om husrannsakan. Polisens möjligheter att göra husrannsakan begränsas dessutom ofta av att fordon som används av kriminella grupperingar är registrerade på andra personer än de som använder dem. Ytterligare en förklaring till att vapen i större utsträckning förvaras i bilar och inte bärs på kroppen torde enligt polisen vara att många restauranger och andra nöjesinrättningar har börjat kontrollera besökare med metalldetektorer för att förhindra att skjutvapen kommer in i deras lokaler. Polisen upplever det som en brist att man i dag inte i brottsförebyggande syfte kan söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon på samma sätt som man för samma ändamål kan kroppsvisitera en person. En ny bestämmelse skulle enligt polisen leda till ett ökat antal beslag av vapen och andra farliga föremål samt till fler lagföringar beträffande vapenbrott. Detta skulle i sin tur betyda mycket för det brottsförebyggande arbetet. Många skottlossningar och allvarliga personskador skulle kunna förhindras.

De flesta polismyndigheter har haft svårt att uppskatta behovet av en ny reglering närmare; de har endast konstaterat att behovet är stort. Ungefär en tredjedel av enkätsvaren innehåller en närmare uppskattning av behovets omfattning. Polismyndigheten i Västra Götaland har uppgett att en ny bestämmelse skulle kunna komma till användning vid 350–400 tillfällen per år i situationer där olika gängbildningar är inblandade. Polismyndigheten i Uppsala län har uppskattat antalet tillfällen då en ny bestämmelse skulle kunna användas till 200–400 per år. I några andra enkät svar uppskattas behovet till 50–100 tillfällen per år.

I enkätsvaren ges exempel på olika situationer där en ny regel om genomsökning av fordon i brottsförebyggande syfte skulle kunna användas. Enligt polisens bedömning skulle en sådan möjlighet få särskild betydelse beträffande personer med anknytning till brottsbelastad mc-verksamhet, s.k. beskyddarverksamhet, rånarligor och narkotikahandling. Härutöver nämns bl.a. situationer som krogrelaterade ordningsstörningar, manifestationer eller protestaktioner där det finns risk för att en stor

folkmassa söker våldsamt konfrontation med polis eller motdemonstranter, risk för sammandrabbningar mellan rasistiska grupperingar och autonoma grupper, idrottsevenemang och konflikter mellan ungdomsgäng. Vidare nämns situationer där en person som tidigare begått vapenrelaterade våldsbrott söker upp målsäganden för att trakassera och injaga skräck i denne, t.ex. anställda i nattöppna servicebutiker och kvinnor som har separerat från våldsutövande män.

4.4 Polisen skall få söka efter vapen i fordon i brottsförebyggande syfte

Regeringens förslag: Polisen ges viss rätt att i brottsförebyggande syfte genomsöka fordon för att ta om hand vapen och andra farliga föremål.

Förslaget i promemorian En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget har alla utom *Sveriges advokatsamfund* tillstyrkt förslaget eller enbart haft invändningar av lagteknisk natur. *Stockholms tingsrätt* har gjort gällande att det är oklart vad begreppet genomsökning av fordon omfattar och att detta i vart fall bör preciseras i förarbetena. *Sveriges advokatsamfund* har ifrågasatt om de tre grundläggande krav som bör ställas på alla förslag om nya möjligheter till tvångsmedelsanvändning är uppfyllda när det gäller det aktuella förslaget, nämligen att det skall finnas ett påtagligt behov av regleringen, att den föreslagna regleringen skall vara effektiv och att den skall vara proportionell. Samfundet har vidare kritiserat förslaget för att inte föreskriva någon slags kvalificerande omständighet med avseende på fordonets anknytning till den eller de personer som gör bestämmelsens tillämpning möjlig.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

I avsnitt 4.3 har det redogjorts för att kriminella i allt större utsträckning beväpnar sig och att vapen allt oftare används vid allvarlig brottslighet. Det framgår vidare att illegala vapen många gånger förvaras i bilar i stället för att innehavaren bär vapnet på sig för att på så sätt minska risken för ett polisingripande. Den beskrivna utvecklingen om ett ökat innehav av illegala vapen är djupt oroväckande och det är givetvis synnerligen viktigt att denna utveckling kan stoppas och att polisen har möjlighet att förhindra att dessa vapen kommer till användning. Det är i och för sig naturligt att, såsom *Sveriges advokatsamfund* har varit inne på, tolka de av utredaren inhämtade enkätsvaren med försiktighet. Det ligger också i sakens natur att det inte går att uttala sig om i hur många fall man under viss gången tid hade kunnat tillämpa en bestämmelse som den föreslagna. Vad som framkommit utgör dock enligt regeringens mening

tydligt belägg för att det finns ett påtagligt behov av att polisen kan ingripa i ett tidigt skede för att förhindra vapenrelaterade brott.

Ett sätt att öka möjligheterna att förhindra användandet av vapen vid brott mot liv och hälsa skulle, som anges i promemorian, vara att ge polisen rätt att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon i sådana situationer då det i dag är möjligt att kroppsvisitera någon enligt 19 § andra stycket 1 polislagen. Den bestämmelsen ger en polisman rätt att kroppsvisitera i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Förutsättningen för ett förverkande enligt punkten 2 i detta lagrum är att det är fråga om ett föremål som är ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har påträffats under omständigheter som ger anledning att befara att det skulle komma till sådan användning. En bestämmelse som ger polisen rätt att genomsöka fordon efter vapen och andra farliga föremål under samma förutsättningar som gäller för kroppsvisitation enligt 19 § andra stycket 1 polislagen kan enligt regeringens mening på goda grunder antas ha brottsförebyggande effekter. Framför allt skulle det skapa bättre förutsättningar för kontroll av vapeninnehav i situationer där risken typiskt sett är stor för att vapen och andra farliga föremål kan komma att användas vid våldsbrott. Därmed skulle en hel del våldsbrott kunna förhindras. Dessutom kan förekomsten av en sådan bestämmelse antas ha en generell brottsförebyggande effekt. Med en sådan reglering kommer polisens befogenhet att genomsöka fordon också att korrespondera med rätten att beslagta föremål (jfr prop. 1986/87:115 s. 6 f.).

Det är alltid svårt att på förhand bedöma vilken effekt en ny reglering skulle kunna få. Av enkätsvaren framgår dock att polismyndigheterna ser ett stort antal situationer i vilka en rätt att söka igenom fordon efter vapen och andra farliga föremål skulle kunna aktualiseras. Det rör sig om situationer där det ibland förekommer vapen och där det inte är ovanligt att vapnen också används samtidigt som möjligheterna att förebygga att vapen kommer till brottslig användning är begränsade. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att en bestämmelse av det slag som föreslås i promemorian skulle ge polisen ett effektivt verktyg att förhindra att vapen kommer till användning vid brott.

Förslagets förenlighet med regeringsformen

Regeringen har i det föregående gjort bedömningen att det finns ett påtagligt behov av att ge polisen möjlighet att genomsöka fordon för att söka efter vapen och andra farliga föremål. Den föreslagna åtgärden innebär dock en inskränkning i det skydd som varje medborgare har enligt 2 kap. 6 § regeringsformen gentemot det allmänna mot bl.a. kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Som ovan redogjorts för får de nämnda rättigheterna begränsas genom lag, om det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 12 § regeringsformen). Förebyggande och bekämpning av brott utgör enligt regeringens mening ett sådant ändamål. Att söka efter vapen

eller andra farliga föremål i fordon i syfte att förebygga brott uppfyller alltså den angivna förutsättningen.

Begränsningen får vidare aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Åtgärden måste alltså stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med den. Vid bedömningen av om detta är fallet måste man ta ställning till vilket intrång åtgärden utgör för den enskilde.

Som tidigare nämnts är det under vissa förutsättningar tillåtet att kroppsvisitera en person i syfte att söka efter vapen och andra liknande föremål. I likhet med vad bland andra JO har framhållit anser regeringen att i förhållande till kroppsvisitation måste husrannsakan i ett fordon betraktas som mindre integritetskränkande för den enskilde. Den föreslagna åtgärden kan komma att innebära att polisen genomsöker ett fordon som tillhör en annan person än den eller de personer som är orsaken till polisens misstankar om att det skulle finnas vapen som kan komma till brottslig användning i fordonet. En tvångsåtgärd riktas i så fall mot fordonsägaren trots att denne inte kan misstänkas ha några brottsliga avsikter. Detta kan självklart inge betänkligheter. Redan i dag är det emellertid tillåtet att under vissa förutsättningar genomföra husrannsakan i en bostad som tillhör någon annan än den misstänkte. Den integritetskränkning som det kan innebära för en oskyldig person att få sitt fordon genomsökt av polisen torde inte upplevas som lika stor som om det handlade om en husrannsakan i hans eller hennes bostad. Sammantaget anser regeringen, vid en avvägning mellan det förhållandevis begränsade intrång den föreslagna åtgärden får anses utgöra och vad som står att vinna med åtgärden, att skälen för att tillåta åtgärden uppväger det intrång som åtgärden utgör för den enskilde.

Sammanfattningsvis anser regeringen att förslaget står i överensstämmelse med regeringsformen.

Förslagets förenlighet med Europakonventionen

Som tidigare har konstaterats torde en genomsökning av ett fordon utgöra ett intrång i det skydd för bl.a. privatlivet som artikel 8 punkten 2 i Europakonventionen ger den enskilde. Detta skydd får dock inskränkas av en offentlig myndighet om det sker med lagstöd, och det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn bl.a. till den allmänna säkerheten och förebyggande av brott. Mot den bakgrunden och med stöd av det resonemang som förts ovan om förslagets förenlighet med regeringsformen gör regeringen bedömningen att förslaget står i överensstämmelse med Europakonventionen.

Polisen bör få rätt att söka igenom fordon efter vapen i brottsförebyggande syfte

Sammanfattningsvis gör regeringen alltså bedömningen att regeringsformen medger bestämmelser av det slag som har föreslagits i promemorian. Förslaget bedöms även stå i överensstämmelse med Europakonventionen. Med hänvisning till detta – och mot bakgrund av det konstaterade behovet – anser regeringen att förslaget bör genomföras.

Närmare om utformningen av den nya bestämmelsen

Regeringens förslag innebär att en bestämmelse om befogenhet för polisen att genomsöka fordon efter vapen och andra farliga föremål i brottsförebyggande syfte utformas med förebild i bestämmelsen om kroppsvisitation i 19 § andra stycket 1 polislagen. I förarbetena till nämnda bestämmelse (prop. 1986/87:115 s. 21 f.) angavs bl.a. att den avsågs bli tillämplig i sådana situationer där risken typiskt sett framstår som stor för att tillhyggen skall komma till användning vid våldsbrott. Det påpekades att då risken för våldsbrott endast hänför sig till en viss person så är det självfallet endast denne som polisen får kroppsvisitera. Det uttalades emellertid att det i andra fall kan vara så att de omständigheter som gör att det finns anledning att befara att farliga föremål kan komma till brottslig användning är sådana att de inte hänför sig till en viss person. Situationen kan allmänt sett te sig hotfull och konfliktfylld eller det kan vara fråga om någon viss typ av offentligt evenemang där risken för våld erfarenhetsmässigt är överhängande. Polisen avsågs enligt förslaget vid sådana tillfällen ha befogenhet att mera rutinmässigt kontrollera huruvida de som uppehåller sig på platsen bär på sig eller i handbagage medför föremål som kan användas för att skada andra. Det påpekades dock att risken för våldsanvändning givetvis alltid måste vara kvalificerad på det sätt som redan gäller enligt förverkandebestämmelserna i 36 kap. 3 § brottsbalken. Det framhölls vidare att det ingripande som en visitation innebär självfallet inte får vara större än vad som behövs för att uppnå det avsedda resultatet.

Enligt regeringens mening bör möjligheterna till genomsökning av fordon ansluta till vad som alltså anses gälla i fråga om kroppsvisitation enligt 19 § andra stycket 1. I promemorian har det föreslagits att bestämmelsen placeras i 20 § fjärde stycket polislagen och utformas som en direkt hänvisning till bestämmelsen om kroppsvisitation i 19 § andra stycket 1 samma lag. Enligt regeringens mening blir regleringen dock tydligare om bestämmelsen placeras i en egen paragraf under rubriken Särskilda befogenheter till husrannsakan och utformas med bestämmelsen i 19 § andra stycket 1 polislagen som förebild.

Sveriges advokatsamfund har invänt mot att förslaget inte föreskriver någon slags kvalificerande omständighet med avseende på fordonets anknytning till en eller flera bestämda personer. Enligt regeringens uppfattning skulle emellertid bestämmelsen förlora mycket av sitt värde, om det i varje särskilt fall måste konstateras en direkt anknytning mellan de personer, som föranleder polisens åtgärder, och det aktuella fordonet. Det måste överlämnas till polisen att i varje enskilt fall göra en bedömning av i vilka fordon det kan antas finnas vapen som kan bli föremål för förverkande enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Stockholms tingsrätt har gjort gällande att begreppet genomsökning av fordon är oklart och ifrågasatt om det omfattar t.ex. genomsökning av väskor och slutna utrymmen i fordonet eller demontering av fordonet.

Enligt regeringens mening ligger det i sakens natur att rätten att genomsöka ett fordon i de aktuella situationerna också i vissa fall bör innefatta en rätt att genomsöka även slutna förvaringsutrymmen i fordonet, t.ex. väskor, och t.o.m. att montera isär fordonet. Annars skulle en sådan bestämmelse i många fall inte ha någon effekt med avseende på syftet

med densamma. Vid införandet av bestämmelsen om kroppsvisitation i 19 § andra stycket 1 polislagen anfördes också, vilket nämnts i avsnitt 4.2.4, att rätten att kroppsvisitera även avsågs innefatta en rätt att undersöka även låsta väskor eller på annat sätt slutna förvaringsutrymmen. Mot bakgrund av detta anser regeringen inte heller i detta sammanhang att det är nödvändigt att uttryckligen ange detta i lagtexten. Det bör också beaktas att hur ingripande åtgärder som får vidtas med stöd av den föreslagna bestämmelsen kommer att styras av att åtgärderna måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen i 8 § polislagen.

Rikspolisstyrelsen har föreslagit att bestämmelserna i 23 § andra stycket polislagen som en konsekvens av den nu föreslagna ändringen ändras så att rätten att genomsöka fordon läggs till den rätt som paragrafen redan ger att i vissa situationer kroppsvisitera personer. Nämnade bestämmelse ger en polisman rätt att under vissa förutsättningar kroppsvisitera personer som uppehåller sig på en bestämd plats i syfte att söka efter ett farligt föremål. En förutsättning är att det föreligger allvarlig risk för att ett brott som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att förövas på en viss plats. Enligt regeringens bedömning saknas det dock i förevarande lagstiftningsärende beredningsunderlag för att ta ställning till den utvidgning som Rikspolisstyrelsens förslag innebär.

5 Skrotning av vapen

5.1 Gällande rätt

En enskild som vill få ett skjutvapen skrotat kan enligt gällande regler välja mellan att lämna in vapnet till en polismyndighet, till en vapenhandlare eller till någon annan som har rätt att ta emot vapen för skrotning.

Enligt 2 kap. 1 § första stycket d vapenlagen (1996:67) krävs det tillstånd för att ta emot skjutvapen för skrotning. Enligt 4 kap. 3 § samma lag får skjutvapen lämnas för skrotning till och tillfälligt innehas av den som har tillstånd att driva handel med vapen eller att ta emot vapen för skrotning. Det är polismyndigheten på den ort där rörelsen har sitt säte, eller, om sökanden är en enskild person, på folkbokföringsorten som beslutar om tillstånd.

Den som tar emot skjutvapen för skrotning är enligt 8 kap. 2 § vapenförordningen (1996:70) skyldig att föra anteckningar om mottagna vapen i en särskild skrotningsförteckning. Skrotningsförteckningen skall förvaras under tio år efter det att den sista anteckningen i förteckningen gjordes och den skall hållas tillgänglig för polisman. Den som har tagit emot skjutvapen för skrotning är också skyldig att förse polisen med begärda uppgifter om mottagna vapen.

Den som har lämnat ett vapen för skrotning till någon annan än en polismyndighet skall enligt 4 kap. 4 § vapenlagen anmäla detta till polismyndigheten senast inom en månad efter inlämnandet. Till anmälan skall fogas tillståndsbeviset och intyg av mottagaren om att denne har tagit emot vapnet för skrotning.

Sedan den 1 juli 2001 är det Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) som har ansvaret för hanteringen av skjutvapen som har förverkats, inlösts av staten eller som har lämnats in till en polismyndighet för att skrotas.

5.2 Behovet av en reform

Av Rikspolisstyrelsens rapport till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet för år 2001 framgår att polisen vid sina inspektioner och i samband med brottsutredningar, där skjutvapen har tagits i beslag, har kunnat konstatera allvarliga missförhållanden i samband med skrotningen av skjutvapen. Bl.a. har det observerats att skjutvapen som har anmälts som inlämnade till en vapenhandlare för skrotning inte har skrotats, utan i stället har sålts vidare. Rikspolisstyrelsen har därför föreslagit att reglerna skall ändras så att SKL kan få en exklusiv behörighet när det gäller skrotning av civila skjutvapen.

5.3 Statens kriminaltekniska laboratorium får ensamrätt att skrota vapen

Regeringens förslag: Det skall inte längre vara möjligt för enskilda att få ta emot vapen för skrotning. Den som vill få ett skjutvapen skrotat skall lämna in vapnet till en polismyndighet.

Förslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot promemorians förslag.

Sveriges Vapenhandlarförening har avstyrkt förslaget och anfört bl.a. att en exklusiv rätt för SKL att skrota vapen skulle bli en stor och ohanterlig administrativ apparat och att detta i sig skulle medföra säkerhetsrisker.

Skälen för regeringens förslag

Ensamrätt för SKL att skrota civila skjutvapen

Ett effektivt och säkert system för skrotning av vapen är en viktig förutsättning för att minska riskerna för att vapen som lämnas för skrotning hamnar i orätta händer.

Rikspolisstyrelsens iakttagelser visar att dagens system, med den möjlighet som det ger privata aktörer att hantera skrotning av vapen, har brister när det gäller säkerheten. Visserligen kan sådana missförhållanden i viss utsträckning upptäckas vid de årliga inspektioner som Rikspolisstyrelsen genomför (jfr 5 kap. 8 § vapenförordningen [1996:70]). Likväl är styrelsens iakttagelser så oroande att det enligt regeringens mening finns anledning att överväga ytterligare åtgärder.

Ansvar för skrotning av vapen är på grund av gällande reglering utspjutt på ett förhållandevis stort antal olika personer och företag som har olika rutiner och kontrollsystem. Enligt regeringens mening kan man utgå från att risken för slarv, misstag och rent missbruk i samband med skrotning av vapen skulle minska om det inrättades ett system där ansvaret åvilar en exklusiv och kompetent skrotningsansvarig.

Som har nämnts i det föregående är det sedan 2001 SKL som har ansvaret för hanteringen av skjutvapen som har förverkats, inlösts av staten eller lämnats in till polisen för att skrotas. År 2005 tog SKL emot totalt ca 16 600 skjutvapen/vapendelar, varav 14 709 för skrotning. Att SKL sedan flera år har ansvaret för skrotning av alla de vapen som lämnas in till polisen för att skrotas innebär att SKL har fått värdefulla erfarenheter, byggt upp en bra kompetens och ändamålsenliga rutiner för mottagande, registrering, förvaring och destruktion av vapen. SKL har genom de forensiska vapenundersökningarna som man utför och genom sin omfattande referenssamling av skjutvapen med anknytande databas en bred kunskap om skjutvapen som är till stor nytta också vid den hantering som skrotningsverksamheten innebär. Detta talar enligt regeringens mening starkt för att SKL nu bör ges exklusiv behörighet att skrota vapen.

Ett system för skrotning av vapen måste vara lättillgängligt för att fungera väl. I annat fall finns det en risk för att vapen, som är defekta eller utslitna eller av andra skäl inte används, blir kvar i ägarens besittning i stället för att skrotas, något som givetvis från säkerhetssynpunkt inte är lämpligt. Polismyndigheterna har i dag en omfattande hantering av skjutvapen. De förvarar och transporterar såväl polisens egna tjänstevapen som beslagtagna och förverkade vapen samt vapen som har inlösts eller lämnats in för skrotning. Eftersom polismyndigheterna redan har ansvaret för att ta emot och hantera ett stort antal skjutvapen som skall skrotas, torde det inte behövas några större förändringar av organisation eller utrustning för att ta emot även övriga vapen som skall skrotas. Regeringen föreslår därför att vapen som lämnas för skrotning alltid skall lämnas in på en polisstation. En sådan ordning innebär att det kommer att finnas ett stort antal välbelägna inlämningsställen där vapnen på ett säkert sätt kan tas emot, förvaras och transporteras vidare till SKL.

Konsekvenser för de privata aktörer som skrotar vapen i dag

Förslaget att den som vill få ett civilt skjutvapen skrotat alltid skall lämna in det till en polismyndighet innebär att de ca 500 vapenhandlare och vapenreparatörer som finns i dag och som vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet har behörighet att skrota vapen inte längre kommer att få fortsätta med det. Frågan är om och i vilken utsträckning detta kan komma att påverka deras ekonomi.

Enligt uppgift från polisen tar de vapenhandlare och vapenreparatörer som i dag skrotar vapen ut en avgift på omkring 200–400 kr per vapen. Hur många vapen en sådan näringsidkare skrotar per år och hur stora kostnader skrotningen medför för dem varierar sannolikt såväl mellan olika företag som över tiden. SKL har uppskattat den ökning av antalet vapen som SKL skulle komma att skrota om förslaget genomförs till omkring 4 000 per år. Dessa siffror antyder enligt regeringens mening att ett genomförande av förslaget att ge SKL exklusiv rätt att skrota vapen inte

kan antas ha någon nämnvärd ekonomisk betydelse för de privata aktörer som i dag skrotar vapen. Att förlusten av rätten att skrota vapen skulle medföra något nämnvärt ekonomiskt bortfall för dessa företagare har heller inte framkommit i remissvaren.

EG-rättsliga överväganden

EG-rättsliga regler om vapen finns i Rådets direktiv av den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG, vapendirektivet). Det är ett s.k. minimidirektiv som anger de lägsta krav som medlemsstaternas lagstiftning skall uppfylla. Det tillåter medlemsstaterna att hålla en högre skyddsnivå. Syftet med direktivet är att förhindra spridning av illegala vapen. Direktivet är genomfört i svensk rätt genom vapenlagstiftningen (prop. 1995/96:52). Det reglerar emellertid inte skrotning av skjutvapen. I direktivet anges uttryckligen att det inte berör medlemsstaternas rätt att vidta åtgärder för att förhindra illegal handel med vapen.

Grunderna för artikel 86 EG-fördraget ger Sverige möjlighet att låta en myndighet få exklusiv rätt att ta om hand skrotningen av civila vapen eftersom syftet med en sådan åtgärd är av samma art som vapendirektivets, nämligen att förhindra spridning av illegala vapen. Eftersom vapenhandlare och andra som skrotar vapen i Sverige gör det med stöd av ett individuellt tillstånd från polisen finns det inte någon möjlighet för dem att mot betalning låta någon annan skrota vapnen i deras ställe. Med andra ord finns det inte någon marknad i Sverige för handel med tjänsten att skrota vapen. I den meningen finns det inte heller från svensk horisont någon europeisk marknad av det slaget. Eftersom rätten att skrota vapen är personlig och kräver tillstånd av polisen, kan det inte lagligen till eller från Sverige förekomma någon gränsöverskridande handel med tjänster som går ut på att skrota vapen. Det har i det föregående konstaterats att själva skrotningen av vapen i Sverige inte är en verksamhet som genererar några nämnvärda inkomster för den som har tillstånd att skrota vapen. Det torde därför kunna antas att inte heller utländska företag har något intresse av att etablera sig på den svenska marknaden för vapenhandel och reparation i syfte att få möjlighet att skrota vapen i Sverige.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att ordningen att ta bort möjligheten för enskilda näringsidkare att skrota civila skjutvapen inte kan antas påverka handeln inom EU. Enligt regeringens bedömning är förslaget därför förenligt med EG-rätten.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis anser regeringen att såväl säkerhetsskäl som andra faktorer talar för att enskilda inte bör kunna få tillstånd att skrota skjutvapen. Ansvar för all skrotning av tillståndspliktiga civila skjutvapen i framtiden bör i stället ligga på SKL. Reglerna om skrotning av vapen bör därför ändras i enlighet med promemorians förslag. Den som vill få ett skjutvapen skrotat bör vara skyldig att lämna in vapnet till valfri polismyndighet som sedan vidarebefordrar vapnet till SKL.

6 Skärpta regler om utlåning av vapen

6.1 Gällande rätt

Regler om utlåning av skjutvapen finns i 3 kap. vapenlagen (1996:67). I praktiken gäller flertalet av reglerna utlåning på kort tid. För den som skall låna ett skjutvapen under en längre tid gäller i stället bestämmelserna om innehavstillstånd i 2 kap.; låntagaren är då att betrakta som innehavare i vapenlagens mening och måste ha tillstånd för det specifika vapnet.

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får enligt 3 kap. 1 § vapenlagen under högst två veckor låna ut vapnet för samma ändamål som tillståndet avser. Enligt 3 kap. 2 § får vapnet dock inte lånas ut till någon som kan antas komma att missbruka det.

Det finns också begränsningar i rätten att låna ut vapen till den som är under 18 år. Sådan utlåning får enligt 3 kap. 3 § vapenlagen bara förekomma om vissa förutsättningar är uppfyllda. Utlåning till en person under 18 år är alltid tillåtet om låntagaren själv har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ. Ett vapen får också lånas ut till en person under 18 år, om det skall användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Ett start- eller signalvapen får lånas ut för självständigt handhavande till den som är under 18 år, om det skall användas vid en tävling eller övning. Det är dock inte tillåtet att låna ut enhandsvapen eller helautomatiska vapen till den som är under 18 år. För utlåning under en enskild upplåtares uppsikt krävs också, med undantag för effektbegränsade vapen, att låntagaren skall ha fyllt femton år.

Också för låntagare över 18 år gäller särskilda begränsningar för utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen. Enligt 3 kap. 4 § vapenlagen får sådana vapen inte lånas ut annat än för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Kravet på att utlåningen måste ske under uppsikt gäller dock inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen. Enligt Rikspolisstyrelsens allmänna råd skall detta tolkas så att den som t.ex. har rätt att inneha en pistol för målskjutning får låna ett annat enhandsvapen, även en pistol med grövre kaliber eller en revolver utan att det måste ske under uppsikt. Kravet på att utlåningen måste ske under uppsikt gäller inte heller i fråga om start- eller signalvapen.

Om tillstånd för ett visst slags vapen kräver avlagt skytteprov eller en viss utbildning eller att innehavaren på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får enligt 3 kap. 5 § vapenlagen ett sådant vapen bara lånas ut till den som uppfyller samma krav. Det gäller dock inte när vapnet skall användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långivarens uppsikt.

En vapenhandlare får enligt 3 kap. 6 § vapenlagen låna ut vapen till den som har fyllt arton år för provskjutning på skjutbana under uppsikt av en sammanslutning som får meddelas tillstånd att ha skjutvapen. Provskjutning får också äga rum under uppsikt av vapenhandlaren själv eller av någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning. Kravet på att utlåningen skall ske under upp-

sikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller om det är fråga om ett start- eller signalvapen.

Enligt 3 kap. 8 § vapenlagen får skjutvapen inte lånas ut till den som har fått något skjutvapen förklarad förverkat eller tillståndet att inneha skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

6.2 Behovet av en reform

Rikspolisstyrelsen har i sin rapport till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet för år 2000 uttalat att tillämpningen av bestämmelserna om utlåning av skjutvapen ställer till problem, inte bara för allmänheten utan också för polismyndigheterna. Bestämmelserna anses både svårtillgängliga och tvetydiga. Enligt Rikspolisstyrelsen bör därför bestämmelserna ses över i sin helhet, både innehållsmässigt och stilistiskt.

Enligt Rikspolisstyrelsen förekommer det att bestämmelserna missbrukas genom att en person som riskerar att bli av med sitt innehavstillstånd i samband med en omprövning överlåter sina vapen till en annan person. Efter överlåtelsen finns det inte längre något tillstånd att återkalla. Den tidigare ägaren kan därefter låna tillbaka de överlåtna vapnen utan hinder av förbudet i 3 kap. 8 § vapenlagen mot att låna ut vapen till någon som har fått ett innehavstillstånd återkallat. Rikspolisstyrelsen har även framhållit att tvåveckorsbestämmelsen i 3 kap. 1 § har brister. Bestämmelsen anger inte hur många tvåveckorsutlåningar som är tillåtna under en viss period eller om det måste förflyta någon viss tid mellan tvåveckorsutlåningarna.

Svenska Jägarförbundet har i en skrivelse till regeringen föreslagit att den nuvarande åldersgränsen på 15 år skall avskaffas. Förbundet motiveerar sitt förslag med att även barn under 15 år kan ha ett jaktintresse och att den jaktträning som kan äga rum under uppsikt av en vuxen – vanligen någon av föräldrarna – sker under betryggande former och inte bör hindras av en absolut åldersgräns.

6.3 Reglerna om utlåning av vapen skärps och förtydligas

Regeringens förslag: Reglerna om utlåning av skjutvapen för självständigt handhavande skärps genom införandet av ett krav på att låntagaren som huvudregel skall ha ett särskilt vapenlånebevis. Ett sådant bevis får utfärdas endast till den som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål och om det skäligen kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser. Vidare förtydligas vilka förutsättningar som gäller för korttidslån.

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att ändra bestämmelserna om s.k. uppsiktsutlåning.

Förslag och bedömningar i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås dock även bl.a. ett antal ändringar av redaktionell karaktär som inte genomförs i regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot förslaget om att införa ett krav på lämplighetsbevis. Några remissinstanser har dock framfört synpunkter på hur ett system med lämplighetsbevis bör vara utformat. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Jägareförbundet* har kritiserat att de föreslagna lämplighetsbevisen begränsas till att avse ett bestämt ändamål. Svenska Jägareförbundet har vidare påpekat att ett system med lämplighetsbevis inte löser det av Rikspolisstyrelsen påtalade problemet med att personer som är olämpliga att inneha vapen överlåter sina vapen till någon annan och sedan lånar tillbaka dem. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har efterlyst lagregler om i vilka situationer lämplighetsbevisen får tidsbegränsas. *Sveriges Vapenhandlareförening* har förordat att krav på någon form av lämplighetsintyg för lån av skjutvapen inte enbart bör gälla för privata upplåtelser av vapen utan också i samband med ansökningsärenden inom handeln. *Rikspolisstyrelsen* har påpekat att utfärdandet av lämplighetsbevis innebär en ökad administrativ börda för polisen.

Några remissinstanser, såsom *Länsrätten i Skåne län* och *Hovrätten för övre Norrland*, har riktat invändningar mot den föreslagna författningstexten.

Jägarnas riksförbund och *Svenska Jägareförbundet* har framfört att åldersgränsen (15 år) i samband med s.k. uppsiktsjakt bör tas bort, eftersom lämpligheten inte sammanhänger med åldern och bör kunna bedömas av utlånaren.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bevis om rätt att låna skjutvapen för självständigt handhavande

Det finns åtskilliga situationer i vilka det är praktiskt och fullt legitimt att låna ut skjutvapen till någon som inte själv har tillstånd att inneha skjutvapen. Som exempel kan nämnas en jaktintresserad förälder som vill lära sin son eller dotter att jaga, en person som står i begrepp att köpa ett vapen och vill provskjuta olika vapen eller då någon som nyss har börjat med målskytte som fritidssysselsättning ännu inte har hunnit skaffa sig ett eget vapen. Om sådana behov kan tillgodoses utan att det ökar risken för olyckor eller för att vapen missbrukas, bör utlåning självfallet vara tillåten. Det är mot denna bakgrund som vapenlagen tillåter utlåning av vapen men också anger vissa förutsättningar som skall vara uppfyllda.

Vapenlagen skiljer på sådan utlåning som äger rum under uppsikt och sådan som sker för självständigt handhavande. Skälet till det är att utlåning för självständigt handhavande innebär att vapeninnehavaren inte har möjlighet att ha kontroll över hur vapnet hanteras och förvaras. För att detta skall kunna ske utan risk för olyckor eller att vapnet missbrukas måste det normalt ställas samma krav på den som lånar ett vapen som på en permanent innehavare. Dagens reglering innebär emellertid att den som lånar ett skjutvapen inte behöver genomgå den allmänna lämplighetsprövning som annars krävs för att få inneha skjutvapen. Även den

som inte kan få ett eget innehavstillstånd på grund av t.ex. alkohol- eller narkotikamissbruk eller brister i fråga om laglydnad är alltså oförhindrad att låna vapen om upplåtaren inte känner till dessa förhållanden eller inte fäster något avseende vid dem. Detta är självklart inte tillfredsställande.

Det finns därför skäl att i stället eftersträva en ordning som innebär att varje person som självständigt handhar vapen skall ha bedömts lämplig för det. En sätt att göra det är att, som har föreslagits i promemorian, införa en särskild lämplighetsprövning för den som vill låna vapen. Genom ett sådant förfarande skulle säkerhetsaspekterna tillgodoses samtidigt som det är möjligt för den som inte själv anser sig vara i behov av att äga ett vapen att i stället tillfälligt låna ett. Att införa ett krav på lämplighetsprövning för tillfälliga lån av vapen leder visserligen i förhållande till dagens regler till ett visst besvär för den som vill låna ett vapen. De säkerhetsfördelar som uppnås genom en sådan ordning överväger dock enligt regeringens mening eventuella olägenheter för den enskilde. Sammantaget anser regeringen att införandet av ett krav på att den som tillfälligt vill låna vapen för självständigt handhavande först måste ha genomgått en särskild lämplighetsprövning har sådana fördelar att det bör genomföras. Ett bevis om rätt att låna vapen för självständigt handhavande bör däremot till skillnad från innehavstillstånd inte begränsas till att avse ett specifikt vapen.

I promemorian har det föreslagits att tillstånd att låna vapen för självständigt handhavande skall benämnas lämplighetsbevis. Enligt regeringens mening är dock denna term något missvisande eftersom samtliga tillstånd enligt vapenlagen bygger på att innehavaren skall vara lämplig. Regeringen föreslår därför i stället att termen vapenlånebevis används.

Enligt regeringens mening finns det inte skäl att ställa motsvarande krav på vapenlånebevis för utlåning till den som har tillstånd till att inneha ett vapen av samma typ som han eller hon vill låna. I dessa fall har ju redan en lämplighetsprövning gjorts i samband med prövningen av tillståndsansökan.

I promemorian har det föreslagits att ett lämplighetsbevis skall få tidsbegränsas. Det har inte angetts några skäl för detta förslag och det har heller inte exemplifierats i vilka fall en tidsbegränsning skulle kunna bli aktuell. Förslaget torde ha sin bakgrund i att tillstånd att inneha vapen enligt 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen får tidsbegränsas. En förutsättning för det är att det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer att behövas varaktigt. Möjligheten till tidsbegränsning av innehavstillstånd infördes främst med tanke på särskilt farliga vapen, och det förutsattes att det endast i undantagsfall skulle bli fråga om att tidsbegränsa innehav av jaktvapen (prop. 1981/82:1 s. 31).

Enligt regeringens mening finns det dock när det gäller tidsbegränsning skäl att se olika på innehavstillstånd och vapenlånebevis. Ett innehavstillstånd avser permanent innehav av ett vapen medan det föreslagna vapenlånebeviset handlar om rätt att vid behov tillfälligt låna någon annans vapen för ett visst ändamål. Det torde vara svårt att vid utfärdandet av ett vapenlånebevis finna några omständigheter som talar för att beviset bara bör gälla under en viss tid. Enligt regeringens mening finns det därför inte skäl att införa en möjlighet att tidsbegränsa ett vapenlånebevis. Om en person som innehar ett vapenlånebevis visar sig inte längre

vara lämplig eller av något skäl inte längre ha behov av att låna vapen bör i stället beviset kunna återkallas (se nedan).

Närmare om prövningen

Prövningen bör gå till på ett liknande sätt som när tillstånd till innehav av vapen prövas. En förutsättning för att ett vapenlånebevis skall utfärdas bör, såsom det har föreslagits i promemorian, vara att den som beviset avser kan antas inte komma att missbruka vapen som lånas. Vid prövningen bör också kontrolleras om den enskilde är allmänt lämplig att handha vapen och om han eller hon uppfyller de kunskapskrav som ställs för att få använda vapen för det i ansökan angivna ändamålet. Närmare bestämmelser om vad som skall krävas i sistnämnda hänseende bör tas in i vapenförordningen.

I promemorian har det föreslagits att det vid prövningen också skall göras en bedömning av om den som beviset avser behöver ett vapen för ett bestämt, angivet ändamål. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Jägarförbundet* har kritiserat den föreslagna bestämmelsens anknytning till ett bestämt ändamål. Enligt regeringens mening framstår dock den föreslagna ordningen som logisk med hänsyn till att även tillstånd att inneha vapen meddelas för ett visst ändamål. Den som har behov av att låna vapen för flera ändamål bör givetvis ha möjlighet att ansöka om ett vapenlånebevis som omfattar flera ändamål. Regeringen ansluter sig alltså till promemorians förslag i denna del.

Prövningen bör däremot, som tidigare nämnts, inte ta sikte på ett specifikt vapen eller ens en bestämd vapentyp. Om ett vapenlånebevis utfärdas innebär det att innehavaren har rätt att tillfälligt låna olika vapen för det angivna ändamålet.

Ansökan om vapenlånebevis bör göras hos polisen på motsvarande sätt som tillstånd till innehav av vapen. Beviset bör gälla för lån av vapen för ett särskilt angivet ändamål men inte avse ett individuellt angivet vapen. För att prövningen skall få avsedd effekt bör uppgift om att vapenlånebevis har utfärdats för en viss person finnas i polisens register. Detta gäller både polismyndigheternas lokala register och Rikspolisstyrelsens centrala register. Eftersom alla beslut enligt vapenlagen registreras i polisens lokala register, kommer också beslut om utfärdade vapenlånebevis att registreras i dessa register (2 kap. 17 § vapenlagen). Bestämmelsen i 2 kap. 18 § vapenlagen om Rikspolisstyrelsens centrala register bör ändras så att uppgifter om personer för vilka det har utfärdats vapenlånebevis också skall föras in där.

I likhet med vad som gäller för innehavstillstånd bör ett bevis om lämplighet kunna återkallas. Det är naturligt att därvid tillämpa samma principer som gäller för återkallelse av innehavstillstånd. Beslut om återkallelse och beslut om att inte meddela vapenlånebevis bör kunna överklagas på samma sätt som gäller för övriga beslut enligt vapenlagen (jfr 10 kap. 1 § vapenlagen).

Rikspolisstyrelsen har uppmärksammat att det förekommer att lånereglerna missbrukas genom att den som riskerar att få sitt vapeninnehavstillstånd återkallat överlåter sina vapen till någon annan och sedan lånar vapnen. Det föreslagna kravet på vapenlånebevis hindrar att vapen lånas ut för självständigt handhavande i sådana fall. Däremot torde det

fortfarande kunna förekomma att en person som har blivit av med sitt vapeninnehavstillstånd på grund av personliga förhållanden får låna ett vapen av en bekant eller av sin skytteförening för användning under uppsikt. Riskerna för missbruk av vapnet vid uppsiktsutlåning är emellertid enligt regeringens bedömning mycket mindre än när det gäller lån för självständigt handhavande.

Tydligare lånebestämmelser

I promemorian har utformningen av 3 kap. 1 § vapenlagen särskilt tagits upp. I paragrafen föreskrivs att den som har rätt att inneha ett skjutvapen får under högst två veckor låna ut vapnet för samma ändamål som tillståndet avser. Såsom har konstaterats i promemorian är regleringen inte helt klar.

För det första anges i paragrafen inte några begränsningar beträffande hur många tvåveckorsutlåningar som är tillåtna under en viss period eller om det måste förflyta någon viss tid mellan tvåveckorsutlåningarna. Det kan hävdas att bestämmelsen ger utrymme för utlåning i en utsträckning som knappast kan ha varit lagstiftarens mening.

För det andra förefaller tvåveckorsregeln omfatta även de situationer då auktoriserade bevakningsföretag lånar ut vapen till sina väktare (3 kap. 7 §). Inte heller detta torde ha varit lagstiftarens avsikt. För sådana lån gäller nämligen ett krav på att väktaren skall ha ett särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för bevakningsändamål.

För det tredje går det inte att av lagtexten utläsa att det i och för sig är tillåtet att låna ut vapen även för längre tid än två veckor (utöver vad som följer av 3 kap. 7 §), fastän låntagaren då måste ha ett eget tillstånd att inneha vapnet enligt reglerna i 2 kap.

Enligt regeringens mening bör reglerna om utlåning förtydligas i nämnda avseenden.

Av 3 kap. 1 § vapenlagen bör det uttryckligen framgå att ett vapen endast får lånas ut vid enstaka tillfällen. I promemorian har det föreslagits att det i bestämmelsen anges att ett skjutvapen får lånas ut *tillfälligt*. Det kan hävdas, vilket ett par remissinstanser har påpekat, att inte heller en sådan reglering är helt klar. Det är enligt regeringens mening inte lämpligt att införa en exakt reglering av hur ofta ett vapen får lånas ut och hur lång tid det måste förflyta mellan utlåningsperioderna. Däremot anser regeringen att bestämmelsen bör formuleras så att det anges att den som har rätt att inneha ett skjutvapen får låna ut vapnet *vid enstaka tillfällen*. Innebörden av detta får avgöras från fall till fall. I normala fall bör det dock, enligt regeringens mening, kunna godtas att ett vapen lånas ut vid några tillfällen per år.

För att ytterligare tydliggöra att lån som överstiger två veckor i och för sig är tillåtet men endast om låntagaren har tillstånd att inneha vapnet eller – i egenskap av väktare – har ett särskilt lånetillstånd som avser långlån, bör detta uttryckligen framgå av lånekapitlet i vapenlagen (3 kap.). Ett sådant förtydligande bör därför föras in i 1 §. Ett motsvarande förtydligande bör även föras in i 2 kap. 1 §, som reglerar tillståndsplikten.

Rikspolisstyrelsen har föreslagit att den generella bestämmelsen om i vilka fall ett skjutvapen inte får lånas ut (3 kap. 8 § vapenlagen) kom-

pletteras så att det framgår att inte heller en person som har fått vapen omhändertagna har rätt att låna vapen. Bestämmelser om i vilka situationer vapen får omhändertas finns i 6 kap. vapenlagen. Med hänsyn till att det inte är tillåtet att låna ut ett vapen till den som kan antas komma att missbruka vapnet bör det i praktiken ofta vara så att det inte är tillåtet att låna ut ett vapen till den som har fått ett vapen omhändertaget (jfr 6 kap. 4§). Enligt regeringens mening bör bestämmelsen därför kompletteras på det sätt Rikspolisstyrelsen har föreslagit.

I promemorian har det lämnats förslag till en förhållandevis omfattande omstrukturering av 3 kap. vapenlagen. Dessa har kritiserats av flera remissinstanser, bl.a. *Länsrätten i Skåne län*. Regeringen är mot bakgrund av remisskritiken inte beredd att genomföra förslagen.

Uppsiktsutlåning

Med utlåning under uppsikt avses situationer när långivaren eller en godkänd vapensammanslutning (en sådan som har rätt att inneha föreningsvapen) befinner sig i låntagarens omedelbara närhet och har direkt kontroll över användandet av vapnet. Enligt regeringens mening får den 15-årsgräns som i dag gäller för utlåning under upplåtarens uppsikt anses vara väl avvägd med hänsyn till de krav på fysisk, psykisk och intellektuell mognad som måste ställas på den som skall hantera ett farligt vapen även om det sker under uppsikt. *Svenska Jägareförbundets* förslag om att denna åldersgräns skall slopas bör därför inte genomföras.

7 Utvidgad anmälningsskyldighet för läkare

7.1 Gällande rätt

Om en person som vårdas för en psykisk störning bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen, skall den läkare som är ansvarig för den psykiatriska vården omedelbart anmäla detta förhållande till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd (6 kap. 6 § vapenlagen [1996:67]). Om det står klart för läkaren att patienten inte innehar tillstånd för skjutvapen behöver någon anmälan dock inte göras.

Bestämmelsen om läkares anmälningsskyldighet fick sin nuvarande utformning den 1 juli 2000. Den lagändring som då trädde i kraft innebar att anmälningsskyldigheten utvidgades från att tidigare bara ha omfattat patienter i den slutna psykiatriska vården till att omfatta även patienter i den öppna psykiatriska vården.

Enligt 13 kap. 2 § vapenförordningen (1996:70) skall Socialstyrelsen meddela närmare föreskrifter om sådana anmälningar som avses i 6 kap. 6 § vapenlagen. I föreskrifter och allmänna råd om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOSFS 2000:12) har Socialstyrelsen föreskrivit att verksamhetschefen i den lokala instruktionen skall anvisa hur anmälningsskyldigheten skall fullgöras. De föreskrifterna är endast tillämpliga på den psykiatriska tvångsvården och på den rättspsykiatriska vården. Sedan januari 2004 gäller dock därutöver Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkares skyldighet att göra anmälan

enligt 6 kap. 6 § vapenlagen (SOSFS 2003:18). Dessa gäller när vård för psykisk störning ges oavsett om det sker enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Föreskrifterna behandlar bl.a. tillämpningsområde, definitioner, anmälningspliktens omfattning samt hur anmälan skall göras och dokumenteras.

7.2 Behovet av ändrade regler

En förutsättning för att tillståndsmyndigheterna skall kunna göra en korrekt bedömning av en persons lämplighet att inneha vapen är att de har tillgång till nödvändig information om honom eller henne. Bestämmelsen om läkares anmälningsplikt i 6 kap. 6 § vapenlagen är ett led i att förbättra dessa förutsättningar. Den syftar till att ge tillståndsmyndigheterna underlag för att pröva frågan om en person som vårdas eller söker vård för en psykisk störning skall medges fortsatt tillstånd att inneha skjutvapen.

Av Rikspolisstyrelsens årliga rapporter till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet framgår att antalet anmälningar enligt 6 kap. 6 § vapenlagen år 2000 uppgick till 39, år 2001 till 125, år 2002 till 84, år 2003 till 108 och år 2004 till 362. Det finns ingen tillgänglig statistik som visar hur många människor som vid ett givet tillfälle eller under ett år har en psykisk störning som medför att han eller hon bör bedömas som olämplig att inneha skjutvapen. Av promemorian framgår att mellan 370 och 400 personer om året döms till rättspsykiatrisk vård efter att ha begått brott under inflytande av en så allvarlig psykisk störning att de enligt lagen inte kan dömas till fängelse. Vidare framgår att antalet vårdtillfällen inom den psykiatriska tvångsvården uppgår till ca 6 000 om året. Eftersom en person kan vårdas flera gånger under ett år, torde emellertid antalet personer som har tvångsvårdats vara mindre än 6 000. Trots detta är det uppenbart att antalet anmälningar inte motsvarar det antal personer som har vårdats för sådana psykiska störningar att det borde ha föranlett en anmälan. Som framgår ovan har dock antalet anmälningar ökat markant under det senaste året.

Enligt nu gällande regler är det alltså enbart när det gäller patienter med psykiska störningar som frågan om att anmäla eventuell olämplighet att inneha vapen aktualiseras. Även vissa andra medicinska diagnoser, t.ex. missbruk, demens, vissa neurologiska sjukdomar och grava synfel, kan dock medföra en starkt ökad risk för att det inträffar olyckor på grund av oskicklig vapenhantering eller för att vapen kommer i orätta händer och t.o.m. till brottslig användning. I promemorian nämns som exempel att personer med missbruksproblem eller demensdiagnoser inte alltid förmår iaktta de regler som gäller för förvaring och kontroll av skjutvapnen. Det framhålls vidare att mycket talar för att det är sådana förhållanden som ligger bakom en del av de skjutvapen som årligen redovisas som saknade i dödsbon och som utgör närmare hälften av alla civila vapen som anmäls som saknade. För att tillståndsmyndigheten skall få tillräcklig information om sådana förhållanden som kan medföra att ett vapeninnehavstillstånd bör återkallas kan det därför ifrågasättas

om inte läkares anmälningsskyldighet borde omfatta även andra patienter än enbart de som vårdas för psykiska störningar.

7.3 Anmälningsskyldigheten för läkare utvidgas

Regeringens förslag: Reglerna om läkares anmälningsskyldighet utvidgas till att avse varje patient som av medicinska skäl bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen. En sådan anmälan behöver dock inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd eller vapenlånebevis för skjutvapen.

Regeringens bedömning: Socialtjänsten bör inte åläggas någon anmälningsskyldighet.

Förslaget och bedömningen i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, däribland *Socialstyrelsen*, har tillstyrkt förslaget om att utvidga läkarnas anmälningsskyldighet. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Hovrätten för Övre Norrland* har dock mot bakgrund av vad som anförs i promemorian om antalet anmälningar fram t.o.m. 2003 ifrågasatt om en utvidgad anmälningsskyldighet skulle få avsedd effekt. *Jägarnas riksförbund* har avstyrkt förslaget och påpekat att det finns risk för att vapeninnehavare avstår från att söka vård på grund av rädsla för att bli av med sina tillstånd. *Svenska Jägareförbundet* har framfört liknande synpunkter. *Sveriges Vapenhandlareförening* har ansett att frågan bör utredas vidare, bl.a. därför att det är oklart vilka diagnoser som skall föranleda anmälningsskyldighet.

Rikspolisstyrelsen och *Länsrätten i Västmanlands län* har ifrågasatt om inte även socialtjänsten bör åläggas anmälningsskyldighet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Utvidgad anmälningsskyldighet för läkare

Om en vapeninnehavare inte längre är lämplig att inneha vapnet, skall tillståndet återkallas (se 6 kap. 1 § vapenlagen). Förutsättningen för att tillståndsmyndigheten skall kunna agera i en sådan situation är att myndigheten får vetskap om att något har inträffat som gör personen olämplig som vapeninnehavare. Den nuvarande regleringen om anmälningsskyldighet för läkare avseende patienter inom den psykiatriska vården syftar just till att förbättra tillståndsmyndigheternas bedömningsunderlag i detta hänseende. Frågan är om det nu finns skäl att utvidga denna anmälningsskyldighet ytterligare.

I samband med att anmälningsskyldigheten utvidgades till att avse inte bara patienter inom den slutna utan också inom den öppna vården pekade regeringen på vad Rikspolisstyrelsen hade framhållit i sitt remissvar om att det förekommer att en person på grund av omständigheter av fysisk natur, t.ex. synnedättning, är olämplig att bruka skjutvapen (prop. 1999/2000:27 s. 66). Regeringen var dock i det sammanhanget inte beredd att föreslå en utvidgning av anmälningsskyldigheten i det avseendet. Regeringen delar emellertid den bedömning som nu görs i

promemorian och som innebär att det förutom vissa psykiska störningar även torde finnas andra medicinska diagnoser, t.ex. vissa former av missbruk, demens, vissa neurologiska sjukdomar och grava synfel, som kan medföra att en person inte är lämplig att inneha vapen och som därför bör omfattas av anmälningsskyldighet.

Det är självfallet svårt att uttala sig om hur många vapeninnehavare det finns i landet som på grund av sjukdomar eller funktionshinder inte bör inneha vapen. Man skall vidare ha klart för sig att det inte är möjligt att skapa ett system som helt utesluter att personer som på grund av somatiska sjukdomar är olämpliga att inneha skjutvapen ändå har det. Ambitionen bör dock enligt regeringens mening vara att så långt möjligt förhindra att sådana personer innehar skjutvapen samtidigt som hänsyn i rimlig mån tas till integritetsaspekten (jfr a. prop. s. 63). Det kan i sammanhanget anmärkas att om en läkare lämnar uppgifter till en polismyndighet om en patients personliga förhållanden så kommer detta att föranleda ett ärende enligt vapenlagen hos polismyndigheten. Uppgifterna kommer därmed att omfattas av sekretess enligt 7 kap. 19 § första stycket 6 sekretesslagen (1980:100).

Några remissinstanser har framhållit att ett genomförande av förslaget kan medföra att vapeninnehavare avstår från att söka vård på grund av rädsla för att bli av med sina tillstånd. Vid en avvägning mellan den risken och de risker ett fortsatt innehav av vapeninnehavstillstånd kan medföra, såväl för en innehavare som inte är lämplig att inneha vapen som för omgivningen och samhället i stort, anser regeringen att det senare intresset måste tillmätas större vikt.

Ett par remissinstanser har pekat på den enligt promemorian låga anmälningsskyldigheten t.o.m. år 2003 och ifrågasatt om en utvidgning av anmälningsskyldigheten därför är en lämplig väg att gå. Skälen till den förhållandevis låga anmälningsskyldigheten kan vara flera. Det kan emellertid konstateras att år 2004 hade antalet anmälningar mer än tredubblats jämfört med året före. En av anledningarna till detta torde vara att föreskrifter som täcker ett större tillämpningsområde trädde i kraft i januari 2004 och att bestämmelsen därigenom fått större genomslagskraft. Av Rikspolisstyrelsens två senaste rapporter till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet framgår också att styrelsen under denna tid aktivt har följt tillämpningen av 6 kap. 6 § vapenlagen och avser att göra det även i fortsättningen, bl.a. i syfte att öka kunskaperna om bestämmelsen hos dem som har att tillämpa den. Enligt regeringens bedömning finns det mot denna bakgrund anledning att anta att bestämmelsens genomslagskraft kommer att öka i framtiden. Den tidigare förhållandevis låga anmälningsskyldigheten utgör därför enligt regeringens mening inte tillräckliga skäl för att avstå från att genomföra promemorians förslag.

Sveriges Vapenhandlareförening har gjort gällande att förslaget är oklart när det gäller vilka diagnoser som skall föranleda anmälningsskyldighet och att konsekvenserna av förslaget därför är oförutsägbara. Regeringen kan konstatera att när det gäller anmälningar av patienter med psykiska störningar utfärdar, som framgått tidigare, Socialstyrelsen närmare föreskrifter. Det finns skäl att överväga en liknande ordning beträffande den nu aktuella anmälningsskyldigheten. Genom sådana föreskrifter kan den praktiska tillämpningen av reglerna underlättas.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det bör införas en skyldighet för läkare att anmäla om han eller hon bedömer att en patient är olämplig att inneha skjutvapen oavsett om olämpligheten har sin grund i en psykisk störning eller en somatisk sjukdom. Normalt bör bedömningen av om en patient är olämplig att inneha skjutvapen eller inte göras av en läkare som har specialistkompetens avseende den diagnos som föranleder att lämpligheten ifrågasätts (jfr. prop. 1999/2000:27 s. 65). Liksom i dag bör dock någon sådan anmälningsskyldighet inte åläggas läkaren om det med hänsyn till omständigheterna står klart för honom eller henne att patienten inte har tillstånd eller vapenlånbevis för skjutvapen.

Socialtjänsten bör inte åläggas anmälningsskyldighet

Ett par remissinstanser har ifrågasatt om inte socialtjänsten bör åläggas samma anmälningsskyldighet som läkare. Regeringen anser dock inte att socialtjänsten bör åläggas någon anmälningsskyldighet av det nu aktuella slaget. Som *Socialstyrelsen* har konstaterat ställer socialtjänsten inte några medicinska diagnoser. Kopplingen mellan en persons behov av olika slags stöd och vederbörandes eventuella olämplighet som vapeninnehavare torde ofta inte vara så klar att socialtjänsten kan bedöma om personen är olämplig som vapeninnehavare. Att ålägga socialtjänsten en anmälningsskyldighet motsvarande läkarnas framstår enligt regeringens mening därför inte som motiverat.

8 Informationsskyldighet för polisen

8.1 Gällande rätt

Varje polismyndighet skall föra ett lokalt register över bl.a. tillståndspliktiga vapeninnehav (2 kap. 17 § vapenlagen [1996:67]). Rikspolisstyrelsen för därutöver ett centralt vapeninnehavarregister bl.a. över personer som har tillstånd att inneha vapen och för vilka vapen tillståndet gäller (2 kap. 18 § vapenlagen). Detta medför att om en person exempelvis misstänks för brott mot vapenlagen eller för ett annat brott som har begåtts med skjutvapen, har polisen möjlighet att genom registren kontrollera om vederbörande har tillstånd att inneha vapen. Det föreligger också en skyldighet för domstolar att, om en person döms för brott mot vapenlagen eller till något annat brott vid vilket skjutvapen har använts, underrätta polismyndigheten i den dömdes folkbokföringsort (17 kap. 3 § vapenförordningen [1996:70]). Detsamma gäller när en domstol har lämnat ett yrkande om förverkande enligt vapenlagen helt eller delvis utan bifall. Regleringen syftar bl.a. till att polismyndigheterna skall uppmärksammas på förhållanden som kan medföra att de bör ompröva ett tillstånd att inneha vapen.

Syftet med att föra ett centralt register över vapeninnehavare skulle gå förlorat om inte samtliga vapeninnehavare registrerades (prop. 1998/99:36 s. 23). I såväl de lokala registren som det centrala registret skall därför även föras in uppgifter om personer som är hemvärnsmän och som har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden av

Försvarsmakten. För att polisen skall kunna fullgöra sin registreringsplikt när det gäller personer som har tilldelats vapen av Försvarsmakten är Försvarsmakten ålagd att informera berörd polismyndighet om sådana militära skjutvapen som har tilldelats hemvärnets personal och som förvaras i bostäder (17 § förordningen [1996:31] om statliga myndigheters skjutvapen m.m.). Uppgifterna förs sedan in i registren av polismyndigheterna.

Hemvärnets personal utgörs av hemvärnsmän och personal med avtal för tjänstgöring i hemvärdet enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet (s.k. avtalspersonal) samt av anställda vid Försvarsmakten som är krigsplacerade i hemvärdet (4 § hemvärnsförordningen [1997:146]). Försvarsmakten har underhand upplyst att av dessa tre kategorier är det endast hemvärnsmännen som i normalfallet förvarar sina vapen i bostaden medan övrig personal ur hemvärdet gör det endast undantagsvis. Försvarsmakten är dock skyldig att informera polismyndigheterna om samtliga ur hemvärnets personal som förvarar sina vapen i bostaden. Enligt uppgift från Försvarsmakten och polisen medför detta att polisens vapenregister även innehåller uppgifter om personer ur hemvärnets personal som inte är hemvärnsmän, trots att vapenlagens bestämmelser om register till ordalydelsen endast nämner hemvärnsmän.

8.2 Behovet av en underrättelseskyldighet

Att hemvärnets personal är registrerad i vapenregistren innebär att polismyndigheterna vid kontroll av om en person som misstänks för ett brott som kan ge anledning att ifrågasätta ett eventuellt vapeninnehav kommer att uppmärksamma att personen i egenskap av hemvärnsmän innehar vapen.

Polismyndigheternas möjligheter att lämna Försvarsmakten information av betydelse för bedömningen av om en sådan person är lämplig att inneha vapen begränsas emellertid av sekretess. För uppgifter om att en person misstänks för ett brott som kan ge anledning att ifrågasätta det fortsatta vapeninnehavet gäller sekretess enligt 7 kap. 19 § första stycket 6 sekretesslagen (1980:100). Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för bl.a. uppgift om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden i utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men.

Polisen har påtalat att det är otillfredsställande att sekretess hindrar att information som kan vara relevant för bedömningen av en persons lämplighet att inneha vapen lämnas till Försvarsmakten.

8.3 Underrättelse till Försvarsmakten i vissa fall

Regeringens förslag: En polismyndighet skall underrätta Försvarsmakten om myndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen.

Termen *hemvärnsmän* i vapenlagens bestämmelser om lokala och centrala vapenregister ersätts med uttrycket *personer som tillhör hemvärnets personal*.

Förslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag till reglering av uppgiftsskyldighet omfattar dock endast den del av hemvärnets personal som utgörs av hemvärnsmän. Vidare innehåller promemorian inte något förslag till ändring av bestämmelserna i 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen när det gäller begreppet hemvärnsmän.

Remissinstanserna: Ingen av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget har haft något att invända mot detsamma. *Försvarsmakten*, som uttryckligen har tillstyrkt förslaget, har påpekat att även avtalspersonal som fullgör bevakningsuppgifter kan ha tilldelats vapen som de förvarar i bostaden. Även denna kategori bör därför enligt Försvarsmakten omfattas av underrättelseskyldigheten.

Skälen för regeringens förslag: Det är enligt regeringens mening uppenbart att det bör ställas samma krav på en persons lämplighet när det gäller innehav av skjutvapen oavsett om det gäller civila vapen eller militära vapen. Sådana omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal ifrågasätts som innehavare av civila skjutvapen har därför relevans också när det gäller samma persons innehav av militära vapen. Som ovan har konstaterats (avsnitt 7.2) är det en förutsättning för att polismyndigheterna skall kunna göra en korrekt bedömning av en persons lämplighet att inneha vapen att de har tillgång till nödvändig information om personen. På samma sätt har naturligtvis Försvarsmakten behov av ett så fullgott underlag som möjligt för att kunna göra riktiga bedömningar när det gäller hemvärnets personals vapeninnehav. Det är därför viktigt att information som har betydelse för bedömningen av en sådan persons lämplighet att inneha vapen och som polismyndigheterna har kännedom om också når Försvarsmakten. Regeringen instämmer därför i promemorians förslag om att det bör införas en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet för polismyndigheterna gentemot Försvarsmakten när det gäller sådan information.

Av *Försvarsmaktens* remissvar framgår att det av hemvärnets personal inte bara är hemvärnsmän som kan tilldelas vapen utan att detsamma gäller s.k. avtalspersonal, dvs. personer som tjänstgör inom hemvärdet till följd av avtal enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

Uppgifter om andra personer som tillhör hemvärnets personal än hemvärnsmän omfattas enligt ordalydelsen i 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen inte av det som skall registreras i vapenregistren. Det har emellertid, som nämnts ovan, framkommit att sådana uppgifter ändå förs in i registren. Ett sådant förfarande ligger helt i linje med det syfte som ligger bakom registreringen, nämligen att *alla* som innehar vapen skall vara registre-

rade (prop. 1998/99:36 s. 23). Den begränsning som författningstexten i 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen ger uttryck för genom att endast ange hemvärnsmän och inte övriga kategorier ur hemvärnets personal förefaller, mot bakgrund av vad som anges i nämnda proposition om syftet med registreringen, inte ha varit lagstiftarens avsikt. Med hänsyn till detta bör termen *hemvärnsmän* enligt regeringens mening i nämnda paragrafer ersättas med uttrycket *personer som tillhör hemvärnets personal*.

Att även personalkategorier utöver hemvärnsmännen som tillhör hemvärnets personal finns i vapenregistren innebär att polismyndigheterna rent faktiskt har samma möjlighet att upptäcka att en vapeninnehavare tillhör dessa personalkategorier som när det gäller hemvärnsmännen. Enligt regeringens mening är det angeläget att information lämnas om alla personalkategorier som kan komma att förvara tilldelade vapen i hemmet inom hemvärnets personal. Skyldigheten att lämna sådan information bör därför enligt regeringens mening omfatta samtliga ur hemvärnets personal.

Uppgiftsskyldigheten bör enligt regeringens mening inte bara omfatta brottsmisstankar och fällande domar. Polismyndigheten bör även informera Försvarsmakten t.ex. om en läkare gör en anmälan enligt 6 kap. 6 § vapenlagen (se avsnitt 7) eller om polisen annars får kännedom om ett förhållande som enligt polismyndighetens bedömning kan medföra att en sådan persons vapeninnehav kan ifrågasättas. Därigenom skapas bättre förutsättningar för att Försvarsmakten skall kunna göra en korrekt bedömning av frågan om en person som tillhör hemvärnets personal bör inneha vapen eller inte. Bestämmelsen bör lämpligen placeras i sjätte kapitlet under rubriken Anmälningsskyldighet.

9 Förenklade transitregler inom Norden

9.1 Gällande rätt

Som huvudregel krävs det tillstånd för att föra in vapen till Sverige (2 kap. 1 § första stycket i vapenlagen [1996:67]). När det gäller vapeninnehavare från våra grannländer finns det dock sedan länge lättnader i reglerna om tillstånd vid införsel. Enskilda personer som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får utan särskilt tillstånd föra med sig dessa vapen med tillhörande ammunition till Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling i Sverige (2 kap. 13 § b vapenlagen). Vapnen och ammunitionen får i sådana fall under högst tre månader från dagen för införandet innehas utan tillstånd i Sverige av den som har fört in egendomen. När undantaget infördes, motiverades det med att de krav som ställdes för innehavstillstånd av vapen i de nämnda länderna var jämförbara med dem som gällde i Sverige och att det syntes rimligt att man i varje land godtog en licens som hade beviljats i något av de andra länderna (prop. 1955:37 s. 62).

När personer som har permanent tillstånd att inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk i Danmark, Finland eller Norge reser ige-

nom Sverige i syfte att jaga eller tävla i något av de andra nämnda länderna, gäller däremot huvudregeln om krav på införseltillstånd.

Utförsel av vapen regleras i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Med stöd av 14 § i nämnda förordning har Tullverket meddelat föreskrifter bl.a. om återutförsel av handeldvapen och tillhörande ammunition som har förts in i Sverige enligt bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen.

9.2 Behovet av en reform

I promemorian Transitregler rörande vapen gentemot Danmark, Finland och Norge redogörs för ärenden om tillstånd till transit genom Sverige för vapeninnehavare i Danmark, Finland eller Norge under år 2003. Det konstateras att sådana ärenden kan avse exempelvis den situationen då danska vapeninnehavare reser genom södra Sverige på sin väg till Bornholm, men också i viss utsträckning att norska vapeninnehavare passerar Sveriges gränser för att jaga eller tävla i Finland och tvärtom. I promemorian konstateras vidare att antalet ärenden av det slaget under den tidsperiod som har studerats var relativt litet men att behovet av förenklade transitregler kan antas vara större än vad antalet ärenden indikerar. Inom ramen för det nordiska samarbetet har det från dansk sida uttryckts ett starkt önskemål om förenklade transitregler och det har i det sammanhanget hävdats att de svenska reglerna gör en omotiverad skillnad mellan transitsituationen och den situation då Sverige är slutmål för resan.

9.3 Slopade krav på införseltillstånd

Regeringens förslag: De förenklade regler för införsel som i dag gäller för vapeninnehavare som har permanent innehavstillstånd meddelat av en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge vid besök i Sverige utvidgas till att gälla också vid resa genom Sverige i anslutning till jakt eller tävling i något av de andra länderna. Kravet på införseltillstånd tas alltså bort i dessa transitsituationer.

Förslaget i promemorian Transitregler rörande vapen gentemot Danmark, Finland och Norge: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller inte haft några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av promemorian framgår att det finns ett behov av att införa lättnader i de beskrivna transitsituationerna gentemot de länder som Sverige gränsar mot. Enligt regeringens mening kan samma skäl som åberopades för lättnaderna i reglerna om tillstånd vid införsel för jakt eller tävling i Sverige anföras för att slopa kravet på införseltillstånd för genomresa då jakten eller tävlingen skall äga rum i något av de nämnda länderna. Kravet på införseltillstånd vid sådan genomresa torde knappast ha någon nämnvärd betydelse för att motverka missbruk av skjutvapen eller för att begränsa den risk som själva transporten kan utgöra. Det saknas också skäl att göra skillnad på om jakten eller tävlingen skall äga rum här i Sverige eller i Danmark, Finland eller

Norge. Regeringen ansluter sig därför till promemorians bedömning att kravet på införseltillstånd kan tas bort även när vapen transporteras genom Sverige för att användas vid jakt eller tävling i något av de andra länderna. Bestämmelsen i 2 kap. 13 § b bör alltså ändras.

10 Salutkanoner

10.1 Gällande rätt

I 1 kap. vapenlagen (1996:67) anges lagens tillämpningsområde. Kapitlet innehåller bl.a. en definition av skjutvapen (2 §), en uppräkningslista av de föremål som skall anses jämställda med skjutvapen (3 §) samt en uppräkningslista av vissa föremål som trots att de skulle kunna anses falla in under lagens definition av skjutvapen ändå är undantagna från lagens tillämpningsområde (4 §).

Enligt den sistnämnda bestämmelsen skall vad som sägs i lagen om skjutvapen inte gälla för vissa angivna föremål med olika slag av utskjutningsfunktioner. Undantagsbestämmelsen avser olika verktyg och bruksföremål som visserligen är försedda med utskjutningsanordningar av skilda slag men som inte har ansetts behöva omfattas av de strikta reglerna i vapenförfattningarna. Bestämmelsen omfattar bl.a. bultpistoler, vissa arbetsverktyg, skjutordningar för livräddning och liknande ändamål samt salutkanoner.

10.2 Behovet av en reform

När undantaget för salutkanoner kom till, utgjorde salutkanoner förhållandevis otympliga pjäser som inte gav någon annan effekt än en knall. Rikspolisstyrelsen har uppmärksammat att det numera förekommer salutkanoner som är betydligt farligare än dessa äldre salutkanoner. Det förekommer alltså relativt smidiga salutkanoner med vilka det går att skjuta gastäta enhetspatroner i form av hagelpatroner. Enligt Rikspolisstyrelsen är en sådan salutkanon närmast att jämföra med ett avsågat hagelgevär. Det kan därför ifrågasättas om den nuvarande undantagsregeln, när det gäller salutkanoner, är ändamålsenligt utformad.

10.3 Vapenlagen görs tillämplig på vissa typer av salutkanoner

<p>Regeringens förslag: Endast sådana salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner skall vara undantagna från vapenlagens bestämmelser.</p>

Förslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har till helt övervägande del inte haft några andra invändningar mot förslaget än att det bör införas

övergångsbestämmelser beträffande sådana salutkanoner som genom lagändringen kommer att omfattas av krav på innehavstillstånd.

Skälen för regeringens förslag: Såsom ovan har nämnts finns det numera salutkanoner som kan laddas med gastäta enhetspatroner. Sådana kanoner kan därför, när det gäller farlighet, jämföras med de vapen som omfattas av vapenlagen. Det står enligt regeringens mening klart att salutkanoner av detta slag kan missbrukas och att de även kan orsaka olyckor om de inte hanteras rätt. Vapenlagen bör därför ändras så att salutkanoner som kan laddas med gastäta enhetspatroner i fortsättningen omfattas av lagen. Detta innebär att det i framtiden kommer att krävas tillstånd för innehav av sådana kanoner.

Regeringen återkommer till frågan om övergångsbestämmelser i avsnitt 15.

11 Harpunvapen

11.1 Gällande rätt

Vapenlagstiftningen skiljer på ordinära skjutvapen och sådana skjutvapen som har begränsad effekt. För sådana mindre farliga vapen gäller inte samma krav när det gäller bl.a. tillstånd till innehav. Den som är över 18 år behöver t.ex. enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) inte ha tillstånd om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen och om det har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen). Enligt 11 kap. 1 § b vapenlagen får regeringen meddela föreskrifter om att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §. Sådana föreskrifter finns i 1 kap. 2 § första stycket vapenförordningen (1996:70). Där föreskrivs att ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen vapen skall anses ha begränsad effekt om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än tio joule.

11.2 Behovet av en reform

Rikspolisstyrelsen har påpekat att det i dag finns föreskrifter i 1 kap. 2 § vapenförordningen som reglerar under vilka förutsättningar kolsyre-, luft- och fjädervapen skall anses ha begränsad effekt, men att det saknas sådana föreskrifter för harpunvapen. Enligt Rikspolisstyrelsen har Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) inte några metoder för att mäta om en projektil från ett harpunvapen har en anslagsenergi som understiger 10 joule. Styrelsen har ansett att det därför bör regleras i vilka fall ett harpunvapen skall anses ha begränsad effekt med utgångspunkt i hur vapnet är konstruerat. Eftersom den nuvarande lydelsen av bemyndigandet i 11 kap. 1 § b vapenlagen inte medger en sådan reglering, bör, enligt styrelsen, bemyndigandet ändras så att det även kan tillämpas på harpunvapen.

11.3 Utvidgning av bemyndigandet avseende effektbegränsade vapen

Regeringens förslag: Bemyndigandet i 11 kap. 1 § b vapenlagen utvidgas så att det blir möjligt att i vapenförordningen införa en definition av effektbegränsade vapen som utgår från vapnets konstruktion.

Förslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot att bemyndigandet utvidgas i det avseende som föreslagits i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Det är naturligt att mindre farliga vapen, dvs. vapen med begränsad effekt, undantas från de stränga krav som gäller för farliga vapen när det gäller t.ex. innehavstillstånd, förvaring, transport m.m. Det behövs därför regler för när olika vapentyper skall anses ha en begränsad effekt. Sådana regler finns redan i vapenförordningen när det gäller vissa typer av vapen. Dessa omfattar emellertid inte harpunvapen. Av Rikspolisstyrelsens uppgifter framgår att detta sammanhänger med att det i dag inte är praktiskt möjligt att mäta vilken anslagsenergi eller utgångshastighet ett harpunvapens projektiler har. Där emot skulle det vara möjligt att bestämma ett sådant vapens farlighetsgrad utifrån hur det är konstruerat. Den nuvarande lydelsen av bemyndigandet i 11 kap. 1 § b vapenlagen medger dock inte att det i förordningsform införs regler om när vapen skall anses ha en begränsad effekt annat än om definitionen utgår från projektilers anslagsenergi eller utgångshastighet. Med hänsyn till detta instämmer regeringen i Rikspolisstyrelsens bedömning att bemyndigandet i 11 kap. 1 § b vapenlagen bör utvidgas så att det blir möjligt att i vapenförordningen införa definitioner av när ett vapen skall anses vara effektbegränsat som utgår från vapnets konstruktion.

12 Sekretess för uppgifter om vapenhandlare

12.1 Gällande rätt

Såsom tidigare har berörts skall polisen föra lokala och centrala vapenregister över vapen, vapeninnehavare och vapenhandlare (2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen [1996:67]). Vapenregistren skall ha som ändamål dels att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen, dels att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen (2 kap. 20 §).

Vapenhandlarregistret skall innehålla uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att bedriva handel med skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning (2 kap. 18 § vapenlagen). I registret kan antecknas t.ex. organisationsnummer, namn och adress samt andra uppgifter av betydelse för tillståndsfrågan, t.ex. uppgifter om eventuell konkurs eller likvidation (prop. 1998/99:36 s. 30).

Av 5 kap. 5 § första stycket sekretesslagen (1980:100) följer att sekretess gäller hos polismyndigheterna i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Under samma förutsättning gäller sekretess även hos Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister (andra stycket punkten 1).

Sekretesskydd för uppgifter i vapenregistret infördes år 1987. Dessförinnan gällde över huvud taget ingen sekretess för uppgifter av detta slag. I samband med införandet av sekretessbestämmelsen uttalade departementschefen bl.a. att vapen är stöldbegärlig egendom och att det därför fanns risk för att registren skulle utnyttjas för att ta reda på var det finns vapen att stjäla (prop.1986/87:3 s. 20). Departementschefen påpekade i sammanhanget att inskränkningar i allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar kan godtas endast undantagsvis och endast om intresset av sekretess är så starkt att det klart väger tyngre än intresset av offentlighet. Departementschefens slutsats blev emellertid att förhållandena hade blivit sådana att det var motiverat att införa ett sekretesskydd för uppgifter i polisens vapenregister i syfte att motverka att vapen kommer till brottslig användning. Enligt departementschefen borde dock offentlighet vara huvudregeln för uppgifter i vapenregistren (a. prop. s. 21). Regeln utformades därför så att sekretess skulle gälla för en uppgift om det kunde antas att ett röjande skulle medföra risk för att vapen kommer till brottslig användning.

I prop. 1990/91:130 (s. 49 f.) gick regeringen ett steg längre och föreslog att sekretessen skulle skärpas så att sekretess i stället för offentlighet skulle vara huvudregeln för uppgifter i vapenregistren. Detta hade sin grund i bl.a. en begäran från Svenska Jägareförbundet. Enligt regeringen behövdes ett bättre skydd för registeruppgifter om vapen.

Sedan den 1 januari 1992 gäller alltså sekretess hos polismyndigheterna i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Samma sekretess gäller hos Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister (5 kap. 5 § sekretesslagen).

12.2 Behovet av lättnader i sekretessen avseende vapenhandlare

Faran för att vapen eller ammunition skall komma till brottslig användning på grund av utlämnande av uppgifter ur vapenregistret får anses främst bestå i risken för att vapenstölder skulle öka. Det kan dock – som påpekades i samband med skärpningen av sekretessen för uppgifter i vapenregistren år 1992 – finnas helt legitima skäl till att en enskild person vill ta del av uppgifter ur vapenregistret, t.ex. forskning (se prop. 1990/91:130 s. 50).

Rikspolisstyrelsen har påtalat att den som står i begrepp att göra affärer med en vapenhandlare kan behöva försäkra sig om att den personen faktiskt har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen. Enligt Rikspolisstyrelsen tolkar dock polismyndigheterna sekretessbestämmelserna så att

uppgifter ur vapenhandlarregistret inte kan lämnas ut till den som vill kontrollera att en vapenhandlare har ett giltigt tillstånd. Skälet till denna inställning torde ofta vara att man vid skadeprövningen måste beakta inte bara risken för att uppgifterna missbrukas av den som uppgifterna lämnas ut till utan även risken för att uppgifterna sprids vidare.

Rikspolisstyrelsens påtalande om olägenheterna med att det gäller sekretess för uppgifter om huruvida den som utger sig för att ha rätt att handla med vapen verkligen har den rätten behandlas i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32). I denna framhålls att det troligen ofta står klart att uppgifter om en handlare kan lämnas ut till en annan handlare eller till andra enskilda utan risk för att vapen kommer till brottslig användning. Vidare påpekas att de flesta vapenhandlare och andra intresserade sannolikt känner till merparten av dem som är verk-samma i branschen och att en uppgift till denna krets om att någon har ett giltigt handlartillstånd därför oftast saknar betydelse för stöldriskan. Om en polismyndighet gör bedömningen att den sökande själv kan anförtros uppgifter ur ett vapenregister, har myndigheten möjlighet att förena ut-lämnandebeslutet med ett förbehåll enligt 14 kap. 9 § sekretesslagen om förbud mot att lämna uppgiften vidare.

Slutsatsen i promemorian är att det inte finns tillräckliga skäl för att slopa sekretessen för uppgifter om vem som har ett giltigt vapenhandlar-tillstånd. Den sekretessnivå som i dag råder för uppgifter i vapenregistren är därför, enligt promemorian, med hänsyn till skaderisken väl avvägd.

12.3 Sekretessen för vapenregister begränsas

Regeringens förslag: Sekretessen enligt 5 kap. 5 § sekretesslagen skall inte gälla för uppgifter i vapenregister om namn och adress på den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess skall inte heller gälla för uppgift om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd om-fattar.

Bedömningen i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32): Promemorians bedömning är att inga ändringar i sekretes-sen för vapenregistren bör göras.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte kommenterat promemorians bedömning. *Rikspolisstyrelsen* har dock vidhållit att sek-retess inte bör gälla för uppgifter om huruvida någon har ett giltigt till-stånd att bedriva handel med skjutvapen.

Skälen för regeringens förslag: Ett av syftena med vapenregistren är som ovan nämnts att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga brott med anknytning till skjutvapen (2 kap. 20 § vapen-lagen). Syftet med att registrena är sekretessbelagda är också att mot-verka att vapen kommer till brottslig användning (prop. 1986/87:3 s. 21).

Det kan emellertid enligt regeringens mening ifrågasättas om sekretes-sen för uppgifter om vem som har tillstånd att bedriva handel med skjut-vapen eller att ta emot sådana vapen för översyn eller reparation verkli-gen motverkar att vapen kommer till brottslig användning. Det får i och för sig antas att regeln i någon mån kan minska risken för vapenstöder.

Mot detta måste emellertid vägas att sekretessen, såsom Rikspolisstyrelsen har påpekat, begränsar möjligheterna för den som t.ex. står i begrepp att handla med en person som påstår sig ha ett giltigt tillstånd för handel med en viss typ av vapen att kontrollera dessa uppgifter. Detta innebär i sig en ökad risk för såväl olagliga vapenaffärer som för häleri och för att vapen kommer till brottslig användning.

Därtill kommer, såsom har påpekats i promemorian, att uppgifter om vilka som lagligen och yrkesmässigt handlar med eller reparerar vapen ofta är kända. Eftersom sådana personer är näringsidkare kan man utgå ifrån att de normalt är intresserade av att deras verksamheter blir kända, t.ex. genom telefonkataloger och annonser. Att någon ägnar sig åt handel med eller reparation av vapen torde därför normalt var en uppgift som är allmänt bekant eller som ofta är förhållandevis enkel att få reda på t.ex. genom telefonkataloger, Internet eller reklam. Det kan därför antas att sekretessen för uppgifter om vilka som har vapenhandlartillstånd inte har någon större betydelse när det gäller risken för vapenstölder.

Även om uppgifter om vilka som bedriver verksamhet med vapenhandel och vapenreparation ofta är kända finns det en typ av uppgifter som inte kan antas bli kända i samma utsträckning. Det gäller uppgiften om att en sådan person har fått sitt tillstånd återkallat. Om sekretessen för uppgifter om vem som har vapenhandlartillstånd tas bort, torde risken för att en sådan handlare kan fortsätta att bedriva handel minska. Även det är ett skäl för att inte sekretessbelägga sådana uppgifter.

Det är alltså osäkert om bestämmelsen om sekretess för uppgifter i vapenregister om vilka som har tillstånd enligt vapenlagen att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot sådana vapen för översyn eller reparation har en, totalt sett, positiv effekt. Det kan tvärtom vara så att den vapenrelaterade brottsligheten skulle minska om sekretessbestämmelsen togs bort.

Som påpekades bl.a. när sekretessen för vapenregistren infördes kan inskränkningar i allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar godtas endast undantagsvis och endast om intresset av sekretess är så starkt att det klart väger tyngre än intresset av offentlighet (prop.1986/87:3 s. 20). Som nyss har konstaterats kan det ifrågasättas om sekretessen för uppgifter om vem som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot sådana vapen för översyn eller reparation över huvud taget har någon större effekt när det gäller att motverka att vapen kommer till brottslig användning. Regeringen föreslår därför att det inte längre skall gälla någon sekretess för uppgifter i vapenregister om namn och adress på den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. För att den effekt som Rikspolisstyrelsen har efterfrågat skall uppnås bör sekretess inte heller gälla för uppgift om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

13 Övriga frågor

I promemorian Förstärkt kontroll av vapen (Ds 2004:32) finns ett förslag om att den som importerar eller tillverkar effektbegränsade vapen skall

förse förpackningen eller bruksanvisningen med en varningstext som påminner om risken för skada vid utlåning till underårig, felaktig användning eller förvaring. Med beaktande av att det kan ifrågasättas vilken effekt en sådan reglering skulle få, är regeringen nu inte beredd att lägga fram ett förslag i enlighet med promemorians förslag.

Även när det gäller promemorians förslag om att tidsbegränsa vapenhandartillstånden i syfte att öka kontrollen över vapenhandlarna gör regeringen bedömningen att det inte bör genomföras. Skälet till detta är att det av Rikspolisstyrelsens rapporter till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet för åren 2002 och framåt framgår att inspektioner av vapenhandlarna numera genomförs i den utsträckning som föreskrivs. Enligt regeringens bedömning torde förhållanden som ger anledning att återkalla ett tillstånd vanligen vara av sådan art att de kan upptäckas vid en inspektion. Därtill kommer att andra tillstånd som ingår som en del i viss yrkesverksamhet, t.ex. trafiktillstånd och tillstånd enligt alkohollagen, inte är tidsbegränsade. Enligt regeringens mening framstår ett system med icke tidsbegränsade tillstånd, som endast kan bringas att upphöra att gälla om det finns skäl för återkallelse, normalt som en väl avvägd ordning när det gäller tillstånd som kan sägas utgöra en förutsättning för en viss yrkesverksamhet.

Promemorians förslag om att i vapenlagen införa en uttrycklig bestämmelse om att vapenhandlartillstånd skall återkallas om tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel *i tillräcklig omfattning* bör enligt regeringens mening, bl.a. med hänsyn till den remisskritik förslaget har fått, inte heller genomföras.

14 Ekonomiska konsekvenser

Att ta bort möjligheterna för enskilda näringsidkare att skrota vapen medför att polismyndigheterna kommer att få ta emot alla vapen som enskilda vill skrota. Avsikten är att vapnen därefter skall vidarebefordras till SKL för skrotning. Detta innebär ökade kostnader för SKL och sannolikt även för ett antal av polismyndigheterna. Av promemorian framgår att redan dagens hantering av de vapen som lämnas in för skrotning innebär en betydande belastning för SKL. Av Rikspolisstyrelsens rapport till regeringen om tillämpningen av vapenlagstiftningen och andra förhållanden av betydelse på vapenområdet för år 2004 kan utläsas att SKL under året skrotade drygt 14 000 vapen. SKL har i sitt remissvar angett att den föreslagna lagändringen uppskattningsvis skulle medföra en årlig ökning med 4 000 vapen till en kostnad av en halv miljon kronor.

Det är något svårare att bedöma om och i så fall hur stora kostnadsökningar förslaget skulle innebära för polismyndigheterna eftersom antalet vapen som skulle lämnas in för skrotning sannolikt varierar lokalt. Särskilt med hänsyn till att huvudsyftet med förslaget är att höja säkerheten i hanteringen torde dock ett genomförande innebära ökade kostnader för många polismyndigheter. Det kan röra sig om behov av mer personal, större förvaringsutrymmen och bättre transportmöjligheter samt förbättrade system och rutiner för mottagande och registrering av vapen.

Även om kostnaden per skrotat vapen sannolikt torde sjunka något om antalet omhändertagna vapen ökar och rutinerna blir bättre och mer enhetliga så framstår det alltså som ofrånkomligt att kostnaderna kommer att öka för myndigheterna. Enligt regeringens mening är det rimligt att dessa kostnader finansieras genom avgifter. I likhet med vad Rikspolisstyrelsen har anfört i sitt remissvar anser regeringen att kostnaden för att skrota ett vapen inte bör tas ut i samband med inlämningen till skrotning. En sådan ordning skulle nämligen kunna ha en avhållande effekt. Det finns därför skäl att låta kostnaden för skrotning finansieras indirekt med avgifter t.ex. genom att kostnaden läggs till någon av de avgifter som vapenägare redan i dag betalar.

Införandet av krav på vapenlånebevis för lån av vapen för självständigt handhavande kommer att medföra en ökad arbetsbelastning för polismyndigheterna. Det är naturligt att kostnaden för denna ökning finansieras genom avgifter. I likhet med vad som gäller för tillstånd enligt vapenlagen bör den som ansöker om vapenlånebevis betala en ansökningsavgift. Eftersom polismyndigheten i dessa fall inte har att ta ställning till ett visst vapen, bör arbetsinsatsen vid prövningen inte bli lika omfattande som när den har att pröva om en person som tidigare inte haft tillstånd att inneha vapen bör meddelas sådant tillstånd. Den närmare beräkningen av ansökningsavgiftens storlek bör dock ske i samråd med Rikspolisstyrelsen.

De ovan nämnda förslagen, liksom övriga förslag, bör enligt regeringens bedömning inte medföra högre kostnader för staten än att dessa kan finansieras inom ramen för polisens befintliga anslag.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen anser att de föreslagna förändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2006.

När det gäller sådana salutkanoner som på grund av de nya bestämmelserna kommer att bli tillståndspliktiga behövs övergångsbestämmelser. Regeringen föreslår att den som vid ikraftträdandet innehar en salutkanon som genom denna lag har kommit att omfattas av tillståndskravet i 2 kap. 1 § får inneha salutkanonen utan tillstånd till och med den 30 juni 2007. Om en ansökan om tillstånd görs innan dess, bör salutkanonen få innehas utan tillstånd till dess att beslutet i ansökningsärendet har vunnit laga kraft. För en salutkanon som får innehas utan tillstånd med stöd av denna punkt bör äldre bestämmelser gälla.

De nya reglerna innebär att det efter lagens ikraftträdande endast är SKL som får skrota civila skjutvapen. Det kan dock inträffa att den som enligt de nuvarande reglerna har tillstånd att skrota vapen vid tiden för lagens ikraftträdande innehar ett vapen som han eller hon har tagit emot för att skrota. För sådana situationer behövs också övergångsbestämmelser. Regeringen föreslår därför att för vapen som har tagits emot för skrotning före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna skall äldre bestämmelser gälla.

16 Författningskommentar

16.1 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 kap. 4 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

- a) salutkanoner *som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner*,
- b) skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,
- c) bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,
- d) andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och
- e) skjutordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 10, innebär att undantaget från vapenlagens bestämmelser för salutkanoner begränsas till att avse sådana salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner, som t.ex. hagelpatroner.

2 kap. 1 §

Tillstånd krävs för att

- a) inneha skjutvapen eller ammunition,
- b) driva handel med skjutvapen,
- c) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, *eller*
- d) föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige.

Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år, om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen och om det har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen). *Tillstånd krävs inte heller om innehavaren har lånat vapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a § eller 7 §.*

Tillstånd krävs inte heller för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5 och 6.

Regeln om tillstånd för skrotning i den hittillsvarande punkten d i *första stycket* har tagits borts som en konsekvens av att möjligheten för enskilda att ta emot vapen för skrotning tas bort.

I *andra stycket* har gjorts ett förtydligande som innebär att det inte heller krävs tillstånd för att inneha vapen om det är fråga om ett sådant lån av vapen som regleras i 3 kap. 1 a § eller 7 §.

2 kap. 13 §

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition

– *vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,*

– *vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.*

Den som har fört in vapen och ammunition för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket b får utan tillstånd inneha vapnen och ammunitionen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Ändringen behandlas i avsnitt 9. Undantaget från kravet på införseltillstånd utvidgas till att avse också resa genom Sverige till eller från Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder. Uttrycket ”i anslutning till” innebär att regeln är tillämplig såväl vid resa genom Sverige till t.ex. en tävling i Finland som vid återresan genom Sverige efter tävlingen.

2 kap. 17 §

Varje polismyndighet skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som *tillhör hemvärnets personal* och som av Försvarsmakten *har* tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som *har* tilldelats får inte registreras.

Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över *personer som tillhör hemvärnets personal*.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 8, innebär att termen ”hemvärnsmän” ersätts med ”personer som tillhör hemvärnets personal”. Till hemvärnets personal räknas, utöver hemvärnsmän, personal med avtal för tjänstgöring i hemvärnets samt anställda vid Försvarsmakten som är krigsplacerade i hemvärnets (jfr 4 § hemvärnsförordningen [1997:146]).

2 kap. 18 §

Rikspolisstyrelsen skall med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition, *personer för vilka det har utfärdats vapenlånebevis* samt personer som *tillhör hemvärnets personal* och som av Försvarsmakten *har* tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för *översyn eller reparation* (vapenhandlarregistret).

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person *tillhör hemvärnets personal*.

Ändringarna, som behandlas i avsnitt 5, 6 och 8, innebär att uppgifter om de personer för vilka vapenlånebevis har utfärdats enligt de nya bestämmelserna i 3 kap. skall finnas i det centrala vapeninnehavarregistret som förs av Rikspolisstyrelsen. Därutöver har termen ”hemvärnsmän” även i denna paragraf ersatts med uttrycket ”personer som tillhör hemvärnets personal” (se kommentaren till 2 kap. 17 §). Som en följd av att möjligheten för enskilda att ta emot vapen för skrotning tas bort har dessutom ordet ”skrotning” utgått ur första stycket 3.

3 kap. 1 §

Ett tillståndspliktigt skjutvapen får inte lånas ut till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapnet.

Trots första stycket får utlåning ske i de fall som anges i 1 a och 7 §§.

Ändringen behandlas i avsnitt 6.

Paragrafen innebär ett förtydligande av de grundläggande förutsättningar som redan i dag gäller för utlåning av skjutvapen men som inte framgår uttryckligen av vapenlagen.

Av *första stycket* följer att den som äger ett vapen som huvudregel har rätt att låna ut vapnet endast till den som har tillstånd att inneha vapnet. För sådan utlåning gäller inte bestämmelserna i 3 kap. (jfr kommentaren till 2 kap. 1 §). I *andra stycket* anges att det i 1 a och 7 §§ finns undantag från denna huvudregel.

3 kap. 1 a §

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. *utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,*

2. *utlåningen avser en tid om högst två veckor, och*

3. låntagaren har ett vapenlånebevis enligt 9 §.

Vapenlånebevis krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

Paragrafen är ny. Den motsvarar i stort det som i dag regleras i 1 § och anger därutöver i vilka fall utlåning förutsätter att låntagaren har ett vapenlånebevis.

I första styckets inledning och punkterna 1 och 2 anges de villkor för utlåning som gäller i dag enligt 1 §. Ett förtydligande om att vapen bara får lånas ut för enstaka tillfällen har dock införts. Att ett vapen får lånas ut för självständigt handhavande endast vid enstaka tillfällen innebär att det inte är tillåtet att låna ut ett vapen så ofta till en och samma person att det i praktiken är fråga om att låta låntagaren inneha vapnet trots att han eller hon inte har något eget innehavstillstånd. Det bör heller inte vara tillåtet att exempelvis låna ut ett vapen till olika personer i sådan utsträckning att dessa personer sammantaget innehar vapnet mer än tillståndshavaren. Var den exakta gränsen går måste avgöras från fall till fall. I normala fall bör det kunna godtas att ett vapen lånas ut vid några tillfällen per år. Det bör dock beaktas hur lång tid utlåningen varar per tillfälle. Det bör t.ex. vara möjligt att under en jaktvecka låna ut ett vapen för självständigt handhavande varje morgon och sedan ta tillbaka ansvaret för vapnet varje kväll. Däremot bör det inte vara tillåtet att låna ut ett vapen veckovis vid ett antal tillfällen med enbart korta avbrott då vapenägaren tar tillbaka och innehar vapnet eftersom det närmast kan jämföras med ett lån som varar under en längre period än två veckor.

Bestämmelserna i första stycket punkten 3 och andra stycket är nya. Av dem följer att utlåning vid enstaka tillfällen av ett tillståndspliktigt skjutvapen för självständigt handhavande får ske endast till den som har ett sådant vapenlånebevis som avses i 9 §. Ett sådant bevis behövs inte om utlåningen sker för handhavande under uppsikt. Lånebevis krävs inte heller om låntagaren har tillstånd att inneha samma typ av vapen som lånet avser eller om lånet avser ett start- eller signalvapen. Från kravet på vapenlånebevis undantas också lån av icke tillståndspliktiga vapen (jfr 3 kap. 1 § första stycket).

Av 3 kap. 1 § följer att vapenlånebevis inte krävs när ett auktoriserat bevakningsföretag lånar ut vapen till företagets väktare med stöd av 3 kap. 7 §, eftersom det i de fallen i stället krävs att väktaren skall ha särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål.

3 kap. 8 §

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarad förverkat eller *omhändertaget* eller till den som har fått ett tillstånd till innehav av skjutvapen återkallat, om inte låntagaren

ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 6, innebär att vapen inte får lånas ut till den vars vapen har blivit omhändertaget enligt vapenlagen.

3 kap. 9 §

Vapenlånebevis får utfärdas för fysiska personer.

Vapenlånebevis får utfärdas endast

- 1. till den som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål,*
- 2. om det skäligen kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser.*

Polismyndigheten prövar frågor om vapenlånebevis.

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6, är ny.

I paragrafen anges förutsättningarna för utfärdande av vapenlånebevis. I *första stycket* anges att sådant bevis får utfärdas för fysiska personer. Av *andra stycket* framgår att vapenlånebevis får utfärdas endast till den som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål. Vidare anges att ett sådant bevis får utfärdas endast om det skäligen kan antas att sökanden inte kommer att missbruka sådana vapen som prövningen avser. Den prövning som skall göras är alltså i tillämpliga delar samma som den prövning av lämplighet och behov som görs vid prövning av tillstånd till innehav av vapen. Prövningen tar dock inte sikte på något specifikt vapen. Polismyndigheten har alltså att ta ställning till om den enskilde utifrån laglydnad, nykterhet osv. rent allmänt kan anses vara lämplig att låna vapen för ett specifikt ändamål. Om innehavare av ett vapenlånebevis har behov av att låna vapen för något annat ändamål än det för vilket beviset är utfärdat, måste en ny ansökan göras för detta ändamål. Ett och samma vapenlånebevis kan dock omfatta lån för mer än ett ändamål. Vapenlånebevis utfärdas inte för ett särskilt lånetillfälle utan gäller tills vidare. Av *tredje stycket* framgår att det är polismyndigheten som prövar frågor om vapenlånebevis.

3 kap. 10 §

Den som har ett vapenlånebevis får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån utan särskilt tillstånd även inneha ammunition till vapnet.

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 6. Den innebär att den som har ett vapenlånebevis utan särskilt tillstånd får inneha ammunition till det vapen som han eller hon tillfälligt har lånat. Det är under varje specifik lånetid, som enligt 3 kap. 1 a § inte får överstiga två veckor, som innehav av ammunition är tillåten. När väl det lånade vapnet har lämnats tillbaka är det inte längre tillåtet att inneha ammunition. Innehav av vapenlånebevis ger alltså inte rätt till ett mer permanent innehav av ammunition.

4 kap. 2–4 §§

4 kap. 2 §

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyringsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till polismyndigheten.

4 kap. 3 §

För reparation *eller översyn* får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För *reparation eller översyn* får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

4 kap. 4 §

Skjutvapen som skall skrotas skall lämnas till en polismyndighet. Den som lämnar ett vapen för skrotning skall bifoga tillståndsbeviset.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5. Det skall inte längre vara möjligt för enskilda att få ta emot vapen för skrotning. Den som vill få ett skjutvapen skrotat skall därför i fortsättningen enligt 4 kap. 4 § lämna in vapnet till en polismyndighet. Ändringarna i 4 kap. 2 och 3 §§ är en följd av att möjligheten för enskilda att få tillstånd att skrota vapen tas bort.

6 kap. 3 §

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen skall återkallas av polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för *reparation eller översyn*.

Ändringen behandlas i avsnitt 5. Den är en följd av att möjligheten för enskilda att ta emot vapen för skrotning tas bort.

6 kap. 3 a §

Ett vapenlånebevis skall återkallas av polismyndigheten om

- a) innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,*
- b) förutsättningar för beviset inte längre föreligger, eller*
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla beviset.*

Paragrafen är ny och anger att ett vapenlånebevis skall återkallas om någon av de förutsättningar som anges i paragrafen föreligger. Den är utformad med 6 kap. 1 § som förebild. Frågan behandlas i avsnitt 6.

6 kap. 6 §

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen, skall omedelbart anmäla detta till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte innehar tillstånd eller vapenlånebevis för skjutvapen.

Ändringen behandlas i avsnitt 7.

Ändringen i *första meningen* innebär en utvidgning av läkares anmälningsplikt. Anmälningsplikten skall inte bara omfatta patienter med psykiska störningar utan alla patienter och alla medicinska tillstånd som kan medföra att en patient bedöms vara olämplig att inneha vapen. Det innebär att även läkare som inte arbetar inom den psykiatriska vården kommer att omfattas av anmälningsplikt när det gäller egna patienter med sådana diagnoser som kan komma ifråga. Paragrafen har utformats med 10 kap. 2 § körkortslagen som förebild. Till skillnad från vad som gäller enligt körkortslagen begränsas dock anmälningsplikten enligt vapenlagen inte av något uppenbarhetsrekvisit. Med medicinska skäl avses, utöver psykiska störningar, andra medicinska diagnoser, t.ex. vissa former av missbruk, demens, vissa neurologiska sjukdomar och grava synfel, som kan medföra att en person inte är lämplig att inneha vapen.

I *andra meningen* anges när en anmälan inte behöver göras. Stycket har justerats i förhållande till de nya bestämmelserna om vapenlånebevis (jfr 3 kap. 9 §).

6 kap. 7 §

Om en polismyndighet får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, skall myndigheten omedelbart underrätta Försvarmakten om dessa omständigheter.

Paragrafen är ny och skälen till bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.

I bestämmelsen föreskrivs att en polismyndighet som får kännedom om någon omständighet som kan innebära att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen omedelbart skall underrätta Försvarmakten. Underrättelseskyldigheten omfattar inte bara

brottsmisstankar och fällande domar utan också t.ex. sådana uppgifter som myndigheten har erhållit från en läkare enligt 6 kap. 6 §.

9 kap. 3 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § e genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförelse eller utlåning av skjutvapen.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.

Ändringen är en följd av att möjligheten för enskilda att ta emot vapen för skrotning tas bort. Den som vill låta skrota ett civilt vapen skall i fortsättningen lämna vapnet till en polismyndighet (se 4 kap. 4 §). Den hittills gällande bestämmelsen i punkten b om sanktioner för den som underlåter att anmäla till polismyndigheten att ett vapen har lämnats till skrotning fyller därför inte längre någon funktion.

11 kap. 1 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att

a) denna lag eller vissa föreskrifter i lagen skall tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde *eller att vapnet skall vara konstruerat på ett visst sätt* för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte skall gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisväsendet,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) tillstånd skall krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte skall använda vapnet endast i Sverige, skall anmäla detta till polismyndigheten, och om att

f) denna lag inte skall gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige.

Ändringen behandlas i avsnitt 11.

Bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter när det gäller vad som skall anses vara ett effektbegränsat vapen utvidgas till att även omfatta vapnets konstruktion.

11 kap. 2 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd till innehav av skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt skall gälla vid sådan handel,

d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring *och* reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition,

f) de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land skall underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§,

k) vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,

l) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition, *och*

m) förutsättningar för vapenlånebevis.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5 och 6.

Ändringen i d följer av att möjligheten för enskilda att ta emot vapen för skrotning tas bort.

Den nya punkten m följer av att krav på innehav av vapenlånebevis införs vid tillfälliga lån av vapen för självständigt handhavande. Genom bemyndigandet är det möjligt att i förordning föreskriva t.ex. om vilka uppgifter ett vapenlånebevis skall innehålla, för vilka ändamål ett vapenlånebevis skall kunna utfärdas och eventuella krav på viss utbildning för vapenlånebevis för vissa ändamål.

16.2 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

20 a §

En polisman får genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 4.

Den nya regeln innebär att en polisman får genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Paragrafen är utformad med bestämmelsen om kroppsvisitation i 19 § andra stycket 1 polislagen som förebild och innebär att rätten att genomsöka ett fordon föreligger i situationer som är av samma slag som de situationer då kroppsvisitation är tillåten enligt nämnda bestämmelse. Det måste finnas någon konkret omständighet som ger objektivet stöd för antagandet att vapen eller något annat farligt föremål kan komma att påträffas vid en genomsökning av det aktuella fordonet.

I vissa fall kan det bli aktuellt med genomsökning av ett enstaka fordon. I andra situationer kan flera fordon beröras, t.ex. då rivaliserande gäng eller grupperingar konfronteras och polisen befarar att vissa personer förvarar vapen eller andra tillhyggen i fordon i närheten. Det är ovidkommande vem som äger fordonet, men det måste i det enskilda fallet kunna antas att det i fordonet finns vapen eller andra farliga föremål som kan förklaras förverkade enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Regeln har utformats så att den inte skall möjliggöra en praktisk tillämpning som av allmänheten kan uppfattas som ett utslag av trakasserier från polisens sida. En genomsökning får heller aldrig vara mer ingripande än nödvändigt (jfr 8 §). Om det finns behov i det enskilda fallet, har dock polisen rätt att ta sig in även i låsta delar av fordonet eller i låsta väskor eller liknande som förvaras i fordonet.

16.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

5 kap. 5 §

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Under samma förutsättning gäller sekretess hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,
2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och
3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretess enligt första stycket och andra stycket 1 gäller dock inte för uppgift i vapenregister om namn och adress på den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen ett sådant tillstånd omfattar.

Ändringen behandlas i avsnitt 12. Den innebär att det inte längre gäller sekretess för uppgifter i vapenregister om vilka fysiska och juridiska personer som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot sådana vapen för översyn eller reparation och vilka vapen tillståndet avser. När det gäller andra uppgifter i registren gäller som tidigare att utlämnande kan ske endast om man i ett enskilt fall bedömer att det inte finns fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning eller att faran kan undanröjas genom ett förbehåll enligt 14 kap. 9 § första stycket.

Lagförslaget i promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m.

Lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67)

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 1, 3, 10, 13 och 17–18 §§, 3 kap 1–6 §§, 4 kap. 2–4 §§, 5 kap. 8 §, 6 kap. 3 och 6 §§, 9 kap 2–3 §§ och 11 kap. 1–2 §§ samt rubriken närmast före 3 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 3 kap. 9–12 §§, 5 kap. 8 § och 6 kap. 7 §, samt närmast före 3 kap. 1, 4 och 7 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

a) salutkanoner,

a) salutkanoner *som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner,*

b) skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,

c) bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,

d) andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och

e) skjutanordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

2 kap.

Tillstånd och register

Tillståndsplikt

1 §¹

Tillstånd krävs för att

a) inneha skjutvapen eller ammunition,

b) driva handel med skjutvapen

c) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn,

c) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, *eller*

d) *ta emot skjutvapen för skrotning, eller*

d) föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige. Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år, om vapnet *är avsett för målskjutning och är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat jämförbart utskjutningsmedel* och har en begränsad effekt i

e) *föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige.*

Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år, om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen och om det har en

¹ Senaste lydelse 2000:147.

begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen).

Tillstånd krävs inte heller för den som fyllt arton år om vapnet är ett effektbegränsat harpunvapen som är avsett för målskjutning.

Tillstånd krävs inte heller för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

3 §²

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

- a) enskilda personer,
- b) sammanslutningar för jakt eller målskytte, som har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet samt uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen,
- c) huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, ett landsting eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn: för vapen som skall ingå i samlingarna,
- d) auktoriserade bevakningsföretag: för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen,
- e) *kommunala räddningskårer, och*
- f) *utbildningsanstalter som behöver skjutvapen för sin undervisning.*

10 §³

Tillstånd att driva handel med skjutvapen får meddelas den som har rätt att driva handel i allmänhet, har de kunskaper som behövs samt är ordentlig och pålitlig. Tillstånd får meddelas endast för handel som skall bedrivas yrkesmässigt.

Tillståndet skall tidsbegränsas till att gälla i högst fem år.

I tillståndet skall det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet medför rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen skall förvaras.

Ett tillstånd enligt första stycket medför inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen än sådana som tagits in för en viss köpare.

13 §⁴

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

- a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition
- a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition

² Senaste lydelse 2000:147.

³ Senaste lydelse 2000:147.

⁴ Senaste lydelse 2000:147.

som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också *kommunala räddningskårer samt sådana sammanslutningar, huvudmän för museer, bevakningsföretag och utbildningsanstalter* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlings-skjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition till Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling i Sverige. Vapnen och ammunitionen får i ett sådant fall under högst tre månader från dagen för införandet innehållas utan tillstånd i Sverige av den som har fört in egendomen.

17 §⁵

Varje polismyndighet skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Varje polismyndighet skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag. *I registret skall också finnas uppgift om utfärdade lämplighetsbevis för tillfälligt lån av skjutvapen.*

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som tilldelats får inte registreras.

Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över hemvärnsmän.

18 §⁶

Rikspolisstyrelsen skall med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition samt personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition, *personer för vilka det enligt 3 kap. 10 § har utfärdats lämplighetsbevis för tillfälligt lån av skjutvapen* samt personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och

⁵ Senaste lydelse 1999:74.

⁶ Införd 1999:74.

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning (vapenhandlarregistret).

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person är hemvärnsman.

3 kap.

Utlåning av skjutvapen

Tillfällig utlåning av skjutvapen

Inledande bestämmelser

1 §

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får under högst två veckor låna ut vapnet för samma ändamål som tillståndet avser.

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får *tillfälligt och* under högst två veckor låna ut vapnet för samma ändamål som tillståndet avser. *I fall som avses i 7 § får utlåning ske för en längre period än två veckor.*

2 §

Ett skjutvapen får inte lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet.

Ett skjutvapen får inte lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet.

I annat fall än som avses i 4–8 §§ får skjutvapen endast lånas ut till den som har sådant lämplighetsbevis som anges i 10 §. Sådant bevis krävs dock inte om låntagaren har tillstånd att inneha samma typ av vapen som lånet avser eller om lånet avser en typ av vapen som är undantaget tillståndsplikt.

3 §⁷

Ett skjutvapen får lånas ut till den som är under arton år endast om

a) vapnet skall användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,

b) låntagaren har fyllt femton år, vapnet skall innehas och användas under långivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen,

c) utlåningen avser ett effektbe-
gränsat vapen och vapnet skall in-

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått något skjutvapen förklarat förverkat eller tillståndet till innehav av skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

⁷ Senaste lydelse 2000:147.

nehas och användas under långgivarens uppsikt,

d) utlåningen avser start- eller signalvapen som skall användas vid tävling eller övning, eller

e) låntagaren har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ.

Uppsiktsutlåning

4 §⁸

Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

Ett skjutvapen får lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

5 §

Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde skall ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet skall användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långgivarens uppsikt.

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av

a) en sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,

b) vapenhandlaren själv eller

c) någon annan person som har godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

6 §⁹

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har

I annat fall än som avses i 4–5 §§ får ett skjutvapen lånas ut för användning under långgivarens uppsikt om

a) låntagaren har fyllt 18 år,

b) låntagaren har fyllt 15 år och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen,

⁸ Senaste lydelse 2000:147.

⁹ Senaste lydelse 2000:147

godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning. Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

eller
c) *utlåningen avser ett effektbe-
gränsat vapen.*

Utlåning för självständigt handhavande

7 §

Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning låna ut skjutvapen till företagets väktare. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål.

8 §¹⁰

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått något skjutvapen förklarad förverkat eller tillståndet till innehav av skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Detta hindrar dock inte att ett vapen efter särskilt tillstånd av polismyndigheten lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

*Start- och signalvapen får lånas
ut för att användas vid tävling eller
övning.*

9 §

*Om innehavet av ett skjutvapen
kräver att den enskilde skall ha
avlagt skytteprov eller genomgått
en viss utbildning eller på annat
sätt visat sig lämplig att inneha
vapnet, får ett sådant vapen lånas
ut för självständigt handhavande
endast till den som uppfyller
samma krav.*

10 §

*Lämplighetsbevis för tillfälligt
lån av skjutvapen får utfärdas för
enskilda personer. Polismyndighe-
ten prövar frågor om lämplighets-
bevis.*

¹⁰ Senaste lydelse 2000:147.

Den enskilde skall anses lämplig att tillfälligt låna vapen om det skäligen kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka sådana vapen som prövningen avser. Därutöver krävs att den enskilde behöver låna vapen för ett godtagbart och särskilt angivet ändamål.

Lämplighetsbevis får tidsbegränsas.

11 §

Den som har ett sådant lämplighetsbevis som anges i 10 § får under lånetiden utan särskilt tillstånd inneha ammunition till det vapen som lånet avser.

12 §

Ett lämplighetsbevis skall återkallas av polismyndigheten om någon av de omständigheter som anges i 6 kap. 1 § första stycket föreligger.

4 kap.

2 §

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om *den utbytta delen lämnas för skrotning* och bytet genast anmäls till polismyndigheten. Den som gör anmälan skall bifoga tillståndsbeviset samt ett intyg från mottagaren att vapendelen har tagits emot för skrotning.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om *bytet* genast anmäls till polismyndigheten *och den utbytta delen lämnas för skrotning*.

3 §¹¹

För reparation, översyn *eller skrotning* får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana vapen

För reparation *eller översyn* får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana vapen eller den

¹¹ Senaste lydelse 2000:147.

eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För samma ändamål får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

4 §

Den som lämnar ett vapen för skrotning skall senast inom en månad anmäla detta till polismyndigheten. Den som gör anmälan skall bifoga tillståndsbeviset samt ett intyg från mottagaren att vapnet tagits emot för skrotning.

Skjutvapen som skall skrotas skall lämnas till en polismyndighet. Den som lämnar ett vapen för skrotning skall bifoga tillståndsbeviset.

5 kap.

8 §

Den som till Sverige för in eller här tillverkar effektbegränsade vapen skall genom en varningstext på vapnets förpackning, i bruksanvisningen eller på liknande plats erinra om risken för skada vid utlåning till underårig, felaktig användning eller förvaring.

6 kap.

3 §¹²

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen skall återkallas av polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel,
- a) tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel i tillräcklig omfattning,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning.

6 §¹³

Om den som vårdas för psykisk störning bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen, skall den läkare som är ansvarig för den psykiatriska vården omedelbart anmäla

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen skall omedelbart anmäla förhållandet till polismyndigheten i den ort

¹² Senaste lydelse 2000:147.

¹³ Senaste lydelse 2000:147.

förhållandet till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte innehar tillstånd för skjutvapen.

7 §

Om en polismyndighet får kännedom om omständigheter som kan medföra att en hemvärnsman skall anses olämplig att inneha skjutvapen, skall myndigheten omedelbart underrätta Försvarmakten.

9 kap. Straff och förverkande

2 §¹⁴

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till,

b) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 5 kap. 3 § första stycket eller om användning vid sådan förvaring i 5 kap. 3 § andra stycket eller om transport i 5 kap. 4 § eller mot föreskrifter eller villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av sammanslutningar, huvudmän för museer *eller* auktoriserade bevakningsföretag, eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av *kommunala räddningskårer*, sammanslutningar, huvudmän för museer, auktoriserade bevakningsföretag *eller utbildningsanstalter*, eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

d) innehar ammunition utan att ha rätt till det eller inte följer ett beslut att lämna över ammunition för inlösen,

e) överlåter ammunition till någon som inte har rätt att inneha ammunitionen,

f) driver handel med skjutvapen utan tillstånd,

g) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 5 kap. 6 §, eller

h) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § d genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land.

Ansvar för otillåtet innehav av ammunition eller överträdelse av bestämmelserna i 5 kap. 6 § skall inte dömas ut i ringa fall.

¹⁴ Senaste lydelse 2000:147.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § e genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförelse eller utlåning av skjutvapen, eller

b) underlåter att inom en månad på föreskrivet sätt anmäla till polismyndigheten att ett vapen lämnats till skrotning. b) bryter mot bestämmelsen i 5 kap. 8 § om varningstext.

11 kap. Bemyndiganden

1 §¹⁶

Regeringen får meddela föreskrifter om att

a) denna lag eller vissa föreskrifter i lagen skall tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §, b) anslagsenergin hos en projektil från ett skjutvapen skall understiga ett visst värde eller att vapnet skall vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet skall anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte skall gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

- statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisväsendet,

- den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

- frivilliga försvarsorganisationer,

d) tillstånd skall krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte skall använda vapnet endast i Sverige, skall anmäla detta till polismyndigheten, och om att

f) denna lag inte skall gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige.

2 §¹⁷

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de

¹⁵ Senaste lydelse 2000:147.

¹⁶ Senaste lydelse 2000:348.

¹⁷ Senaste lydelse 2000:147.

förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd till innehav av skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt skall gälla vid sådan handel,

d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring, reparation *och skrotning* av skjutvapen,

d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring *och* reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers *och* sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition,

e) krav på *kommunala räddningskårers*, vapenhandlares, museers, sammanslutningars *och utbildningsanstalters* förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition.

f) de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land skall underrätta den staten om förvärvet,

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§,

k) vilka sammanslutningar som skall anses uppfylla kraven i 2 kap. 3 § b för att kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,

l) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen och ammunition,

m) de förutsättningar som skall vara uppfyllda för lämplighetsbevis enligt denna lag, och

n) krav den som handlar med effektbegränsade vapen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

2. Bestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket skall inte gälla i fråga om vapenhandlartillstånd som har meddelats före den 1 juli 2005. Sådana vapenhandlartillstånd skall gälla till dess polismyndigheten efter omprövning utfärdar ett nytt tillstånd eller återkallar tillståndet.

Lagförslaget i promemorian En ny möjlighet för polisen att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon

Lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs i fråga om polislagen (1984:387) att 20 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

För att söka efter en person som med laga stöd skall omhändertas får en polisman bereda sig tillträde till den eftersöktes bostad eller till annat hus, rum eller ställe som tillhör eller disponeras av honom. Detsamma gäller i fråga om en lokal som är tillgänglig för allmänheten. Finns det synnerliga skäl att anta att den eftersökte eljest uppehåller sig hos annan, får polismannen bereda sig tillträde även dit. På motsvarande sätt får en polisman bereda sig tillträde till en bostad eller något annat ställe för att söka efter ett föremål som polisen med stöd av lag eller annan författning skall omhänderta; vad som nyss har sagts om den eftersökte gäller därvid föremålets ägare eller innehavare.

För att söka efter någon som har intagits i en kriminalvårdsanstalt efter att ha dömts till fängelse i minst fyra år och som har avvikit får en polisman undersöka transportmedel på viss plats, om den avvikne kan antas utgöra en allvarlig fara för annans liv eller hälsa eller för rikets säkerhet och det finns särskild anledning att anta att den avvikne kan komma att passera platsen. En polisman har samma befogenhet för att söka efter någon som genomgår psykiatrisk tvångsvård eller som överlämnats till rättspsykiatrisk vård och som avvikit från en sjukvårdsinrättning, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl att anta att den avvikne utgör en allvarlig fara för annans liv eller hälsa eller för rikets säkerhet.

En åtgärd som avses i första eller andra stycket får endast om fara är i dröjsmål vidtas utan föregående beslut av polismyndigheten. Endast om det finns särskilda skäl får åtgärden vidtas mellan kl. 21.00 och 6.00.

I fråga om husrannsakan för eftersökande av föremål som är underkastat beslag och av den som skall gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller inställelse vid domstol finns bestämmelser i rättegångsbalken.

Vad som sägs i 19 § andra stycket 1 om polisens befogenhet att kroppsvisitera gäller också för genomsökning av fordon. I fråga om husrannsakan för eftersökande av föremål som är underkastat beslag och av den som skall gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller inställelse vid domstol finns bestämmelser i rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

Lagförslaget i promemorian Transitregler rörande vapen gentemot Danmark, Finland och Norge

Lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67) att 2 kap. 12 och 13 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha de skjutvapen och den ammunition som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att vapnen och ammunitionen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som polismyndigheten bestämmer.

Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha *eller vid genomresa medföra* de skjutvapen och den ammunition som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att vapnen och ammunitionen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som polismyndigheten bestämmer.

13 §¹

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition till Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling i Sverige. Vapnen och ammunitionen får i ett sådant fall under högst tre månader från dagen för införandet innehållas utan tillstånd i Sverige av den som har fört in egendomen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition till Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling i Sverige *eller för genomresa till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder*. Vapnen och ammunitionen får i ett sådant fall under högst tre månader

¹ Senaste lydelse 2000:147.

från dagen för införandet innehas Bilaga 3
utan tillstånd i Sverige av den som
har fört in egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har följande instanser yttrat sig över promemorian: Riksdagens ombudsmän (JO), Statens institutionsstyrelse, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Gävle tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Västmanlands län, Länsrätten i Skåne län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Statens kriminaltekniska laboratorium, Kriminalvårdsstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Konsumentverket, Försvarmakten, Totalförsvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Tullverket, Skatteverket, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet, Sveriges advokatsamfund, Frivilliga Skytterörelsen, Jägarnas Riksförbund, Skytterörelsens ungdomsorganisation, Svenska Jägareförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Sportskytteförbundet, Svenska Svartkruts Skytte Federation och Sveriges Vapenhandlareförening.

Yttranden har vidare inkommit från Svenska Vapenstiftelsen (i samråd med Svenska Vapenhistoriska Sällskapet och Samlarförbundet Nordstjärnan), Stockholms Allmänna Pistolskytteklubb, Magnumsällskapet, Stockholms Pistolskyttekrets, Stockholmspolisens skytteförening, Swedish Action Network on Small Arms, Riksförbundet Sveriges Militärhistoriska Föreningar, Sveriges Vapenägares Förbund, Sveriges Metallsilhuettförbund, IPSC Sverige och Roger Carlsson.

Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarna, Sveriges kommuner och landsting (f.d. Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet), Sveriges Domareförbund, Näringslivets regelnämnd, SPOFA – Leverantörsföreningen för Sport- och fritidsartiklar, Svensk Handel, Svenska Armborst Unionen, Svenska Skidskytteförbundet, Sveriges Militär- idrotts- och mångkampförbund, Fritzes kundservice och Riksdagens utredningstjänst har avstått från att yttra sig.